

Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігі

ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ

СОТ-МЕДИЦИНАЛЫҚ САРАПТАМА

мамандығы

Астана 2010

АЛҒЫ СӨЗ

1 Медицина білімі және ғылымының инновациялық технологиялар Республикалық орталығы ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН.

2 АЛҒАШ РЕТ енгізілді.

3 ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ 2009 ж. мемлекеттік қосымша білім беру стандартына сәйкес «Сот-медициналық сараптама» мамандығы бойынша әзірленген.

4 ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің м.а. 2010 жылғы 23 қараша № 916 бұйрығымен бекітілген.

6. Загрядская А.П. и др. Судебно-медицинское исследование клеток и тканей. – М.: Медицина, 1984. – 104 с.
7. Кисин М.В. и др. Волосы животных как объект судебно-биологической экспертизы. – М.: ВНИИ АМД СССР, 1984. – 144 с.
8. Томилин Д.Д. Судебно-медицинское исследование крови. – М.: Медицина, 1981. – 240 с.
9. Томилин В.В., Барсегянц Л.О., Гладких А.С. Судебно-медицинское исследование вещественных доказательств. – М.: Медицина, 1989. – 304 с.

III. Биохимические методы исследования объектов судебно-медицинской экспертизы

1. Виноградова П.И., Цудзевич Б.А., Хропунов С.Н. Физико-химические методы в биохимии. – Киев: Высшая школа, 1983. – 230 с.
2. Гиллер Г., Гонофельд М., Яррос В. «Нарушение липидного обмена». Диагностика, клиника, терапия. – М.: Медицина, 1979. – 120 с.

IV. Химико-токсикологические исследования объектов судебно-медицинской экспертизы

1. Белова А.В. «Руководство к практическим занятиям по токсикологической химии». – М.: Медицина, 1976.
2. Булатов М.И., Калинин И.П. Практическое руководство по фотоколориметрическим и спектрофотометрическим методам анализа. – М.: Химия, 1976.
3. Голиков С.Н. Саноцкий И.В., Тиунов Л.А. Общие механизмы токсического действия. – Л.: Медицина, 1986.
4. Гольберт К.А., Вигдергауз М.С. «Курс газовой хроматографии». – М.: Химия, 1974.
5. Дженнингс В. Газовая хроматография на стеклянных капиллярных колонках. – М.: Мир, 1980.
6. Кирхнер Ю. «Тонкослойная хроматография»: в 2 т. – М.: Мир, 1981.
7. Крамаренко В.Ф. «Токсикологическая химия». – Киев: Высшая школа, 1989.
8. Руденко. «Капиллярная хроматография». – М.: Наука, 1978.
9. Гесаржек К., Комарек К. «Капиллярные колонки в газовой хроматографии». – М.: Мир, 1987.

МАЗМҰНЫ

1. Түсіндірме жазба	6
2. Пән сағаттарын бөліу	10
3. Қайта даярлау пәнінің тақырыптық жоспарының үлгісі және мазмұны	11
4. Біліктілікті арттыру пәнінің тақырыптық жоспарының үлгісі және мазмұны.	25
5. Оқу және оқыту әдістері	28
6. Клиникалық база	28
7. Ұсынылатын әдебиеттердің тізімі	29

23. Верхолина Е.В., Николаев С.В., Николаева Г.С. Судебная медицина. Общая и особенная части. – Норма, 2008.
24. Гурочкин Ю.Д., Дерягин Г.Б., Яценко Е. Ю. Медицинское право: учебник. – М.: Экзамен, 2007.
25. Гурочкин Ю.Д., Дерягин Г.Б. Судебная медицина. Курс лекций: учебник / Московский университет МВД России. – М.: Щит-М, 2008.
26. Дубровин И.А., Дубровина И.А., Башилов В.В., Журавлев М.А. Судебная медицина: сборник ситуационных задач. – М.: Щит-М, 2007.
27. Закон РК «О судебно-экспертной деятельности в Республике Казахстан» [от 20 января 2010 г. № 240-IV].
28. Инструкция по организации и производству судебно-медицинской экспертизы [приказ МЗ РК № 368 от 22.05.2010].
29. Калемина В.В., Колоколов Г.Р. Основы судебной медицины и психиатрии: учебное пособие. – Дашков и К, 2010.
30. Неклюдов Ю.А., Ефимов А.А., Савенкова Е.Н, Алексеев Ю.Д., Семина М.Н. Судебная медицина: вузовский учебник. – 2009.
31. Пашинян Г.А. Судебная медицина в схемах и рисунках. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2010.
32. Пиголкин Ю.И. Судебная медицина. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2007.
33. Пиголкин Ю.И. Задачи и тестовые задания по судебной медицине. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2006.
34. Пиголкин Ю.И., Федулова М.В., Гончарова Н.Н. Судебно-медицинское определение возраста. – МИА, 2006.
35. Попов В.Л., Судебная медицина. – Питер, 2003.
36. Попов В.Л., Мусаев Ш.М. Судебная медицина. – Юридический Центр Пресс, 2009.
37. Уголовный кодекс РК [по состоянию на 03.06.2010].
38. Уголовно-процессуальный кодекс РК [по состоянию на 05.07.2010].
39. Самищенко С.С. Судебная медицина. – Юрайт, 2010.
40. Стеценко Г.С. Медицинское право: учебник. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2004.
41. Судебная медицина: руководство к практическим занятиям. – 2-е изд., испр. и доп. / под ред. Пиголкина. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2009.

II. Судебно-медицинская экспертиза вещественных доказательств

1. Барсегаңц Л.О., Левченков Б.Д. Судебно-медицинская экспертиза выделений организма. – М.: Медицина, 1978. – 144 с.
2. Барсегаңц Л.О., Верещака М.Ф. Морфологические особенности волос человека в аспекте судебно-медицинской экспертизы. – М.: Медицина, 1982. – 216 с.
3. Вагина И.Н. Влияние мощных средств на выявление отдельных белков сывотки в следах крови // Суд.-мед. экспертиза, 1986. – № 1. – С. 32-33.
4. Гальцева Е.Е. Выявление антигенов системы Резус в пятнах крови. – Л.: ЛенГИДУВ, 1983. – 20 с.
5. Геньбом Р.Г., Корнеева-Асадчих Н.П. Судебно-медицинское исследование вещественных доказательств. – М.: ЦОЛИУВ, 1974. – 203 с.

Бұл үлгілік оқу бағдарламасын Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің рұқсатынсыз көбейтуге және таратуға болмайды.

1 Түсіндірме жазба

Кіріспе

Қазақстан Республикасының тұрғындарын жоғары білікті әртүрлі медициналық қыз-меттермен қамсыздандыруды толығымен қанағаттандыру үшін медициналық қыз-меткерлердің жоғары кәсіби шеберлігін түбегейлі көтеру дәрігер даярлығын тиімді жоғарлатумен байланысты. Мамандарды даярлау бойынша денсаулық сақтау сала-сының негізгі міндеттерінің бірі сапалы түрде сот-медициналық сарапшылар даярлау.

Пәннің мақсаты: сот-медициналық сарапшы сапасында өздігінен жұмыс істеуге қабілетті дәрігер-сот-медициналық-сарапшы мамандардың практикалық дайындықтарын жоғарлату және теориялық білімдерін, практикалық машықтарын жетілдіру жолымен клиникалық тұрғыдан тереңдете даярлау.

Пәннің міндеттері:

- сот-медициналық практикада қолданылатын қазіргі зерттеу әдістерін меңгеру;
- өлім себептері анықталған мәйіттерге сот-медициналық сараптаманы өздігінен жүргізуді үйрену;
- айғақты заттарға сот-медициналық сараптаманы өздігінен жүргізуді үйрену;
- жәбірленушіге, айыпталушыға және басқа да тұлғаларға сот-медициналық сарап-таманы өздігінен жүргізуді үйрену;
- жарақат пен зақымдану кезінде сот-медициналық сараптаманы өздігінен жүргізуді үйрену;
- адам қанына, түгіне, шығындыларына сот-медициналық сараптаманы өздігінен жүргізуді үйрену;
- ауру, улану ауртпалығын және өлім себебін анықтауды диагностикалауды өздігінен жүргізуді үйрену;
- сот-медициналық сараптаманы жүргізу кезінде дәрігерлік этика мен деонтология талаптарын сақтауды үйрену;
- жәбірленушімен байланыс, әріптестермен өзара қарым-қатынас кезінде соған сәйкес коммуникативтік дағдыларды жетілдіру;
- өз кәсіби жұмысының барысында өз білімі мен машықтарын жетілдіру және үздіксіз кәсіби білім алуға машықтануға үйрету;
- сот-медициналық сараптама жүргізу үшін деонтология, моральды-этикалық және құқықтық мәдениет машықтарына дағдыландыру.

Білім берудің түпкілікті нәтижелері

Тыңдарман:

- республикада сот-медициналық қызметті ұйымдастыруды;
- қылмыстық, азаматтық, еңбек және қылмыстық іс жүргізу заңнамасының негіздерін;
- травматологияның жалпы сот-медициналық мәселелерін, зақымданудың механогенезі мен морфогенезін;

7 Список рекомендуемой литературы*

I. Судебная медицина

1. Абдукаримов Р.Х. Судебно-медицинская диагностика травмы от переезда тела человека колесами автомобиля. – Алматы: Данекер, 1992.
2. Абрамов С.С. Компьютеризация краниофациальной идентификации. – Алматы: Данекер, 1998.
3. Авдеев А.И. Судебно-медицинская экспертиза тупой травмы при падении на лестничном марше. – М.: Медицина, 2001.
4. Айтмырзаев Б.Н. Судебно-медицинская идентификация тупых металлических предметов по повреждениям головы на основе физико-технических методов исследования. – М.: Медицина, 1991.
5. Альхофф Х. Синдром внезапной смерти у детей. – М.: Медицина, 1983.
6. Бахметьев В.И. Множественные переломы длинных трубчатых костей нижних конечностей при травме тупыми предметами. – Самара: Книга, 1992.
7. Виноградов И.В., Томилин В.В. Судебная медицина: учебник. – М.: Юрид. лит., 1991.
8. Ерофеев С.В. Судебно-медицинская экспертиза неблагоприятных исходов при оказании медицинской помощи. – М.: Медицина, 2000.
9. Жаров В.В. Комплексная судебно-медицинская диагностика давности наступления смерти. – М.: Юрид. лит., 1997.
10. Коровин А.А. Комплексная оценка морфологических и биофизических изменений тканей и органов трупа при судебно-медицинской диагностике давности наступления смерти. – М.: Медицина, 2002.
11. Молчанов В.И., Попов В.Л., Калмыков К.Н. Огнестрельные повреждения и их судебно-медицинская экспертиза. – Л.: Медицина, 1990. – 272 с.
12. Назаров Г.Н. Судебно-медицинская экспертиза расчлененных трупов. – М.: ЦО-ЛИУВ, 1988. – 26 с.
13. Назаров Г.Н., Николенко Л.П. Судебно-медицинское исследование электро-травмы. – М.: Фолиум, 1992. – 144 с.
14. Осмотр трупа на месте его обнаружения: руководство для врачей / под ред. А.А. Матышева. – Л.: Медицина, 1989. – 264 с.
15. Солохин А.А. Современное состояние судебно-медицинской экспертизы автомобильной травмы, проблемы и перспективы // Вопросы суд.мед.экспертизы. – М.: Медицина, 1997. – Вып. 5. – С. 7-18.
16. Атлас по судебной медицине / под ред. Пиголкина. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2010.
17. Пауков В.С. Лекции по судебной медицине. – Практическая медицина, 2008.
18. Пиголкин Ю.И. Судебная медицина. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2007.
19. Судебная медицина: учебник / под ред. В.Н. Крюкова. – М.: Медицина, 2006.
20. Руководство по судебной медицине / под ред. В.В. Томилина, Г.А. Пашиняна. – М.: Медицина, 2001.
21. Хохлов В.В. Судебная медицина: руководство. – 3-е изд. – Смоленск, 2010.
22. Агафонов В.В., Гурочкин Ю.Д., Дерягин Г.Б. Судебная медицина. – М.: Щит-М, 2008.

27	Выявление различных микрочастиц в повреждениях и других объектах.
28	Установление вида травматического воздействия.
29	Проведение судебно-медицинской идентификации личности.
30	Участие в проведении организации проведения и оформления результатов судебно-медицинской экспертизы по материалам следственных дел.
31	Участие в проведении первичных, дополнительных, повторных экспертиз по материалам следственных дел.
32	Участие в заседаниях суда при рассмотрении заключения судебно-медицинской экспертизы по материалам следствия и следственных дел.
33	Проведение анализа наиболее частых ошибок при проведении экспертиз по материалам дела.
34	Участие в научно-практических конференциях.
35	Работа в библиотеке, Интернете.
36	Формирование портфолио слушателя.
Итого: 32 часа	

5 Методы обучения и преподавания

Лекции: обзорные, проблемные.

Семинары и практические занятия: теоретический разбор темы, работа в малых группах, дискуссии, презентации, обратная связь, участие в судебно-медицинских вскрытиях, участие в проведении судебно-медицинских экспертиз живых лиц, участие в проведении судебно-гистологических, судебно-биологических и судебно-криминалистических исследований, участие в заседаниях комиссий исследования экспертиз по материалам следственных дел, участие в научно-практических конференциях.

Самостоятельная работа слушателя (СРС): участие в проведении судебно-медицинских экспертиз, работа с учебно-научной литературой и контрольно-измерительными средствами, написание протоколов вскрытия, оформления протокола освидетельствования потерпевших и обвиняемых, формирование портфолио.

6 Клиническая база

Центр судебной медицины МЗ РК и его территориальные подразделения (городские и областные филиалы), судебно-медицинские экспертные отделения, судебно-гистологическое, судебно-биологическое лаборатории, медико-криминалистическое отделение, спектрографическая лаборатория.

- табылған жерде (оқиға болған жерде) мәйіттің үстін қарап тексеру кезінде сот медицинасы саласындағы дәрігер-маманның жұмыс тәртібін;
- мәйітке сот-медициналық сараптама жасау кезіндегі әкімшілік-ұйымдастыру шараларын;
- қатты, тұйық заттардың әсерінен болған жарақаттың (жұмсақ жамылғының, сүйектердің, ішкі ағзалардың, қантамырлары мен нервтердің) механогенезі мен морфогенезін;
- спорттың кейбір түрлерімен айналысқан кезде туындайтын жарақаттардың пайда болу механизмі мен морфологиялық ерекшеліктерін;
- биіктіктен құлағанда, тұрып құлаған жағдайдағы жарақаттың пайда болуы, механизмі, жіктемесі мен морфологиялық ерекшеліктерін;
- өткір заттардан болған (кесетін, шаншитын, шаншитын-кесетін, жаратын, аралайтын) жарақаттардың жіктемесі, механизмі мен морфологиялық белгілері және саралау диагностикасын;
- ату механизмі, жарақаттың морфологиялық сипаттамасын (оқ тиген жарақат, бытырадан болған жарақат, ату салдарынан болған жарақат, атипиялы қарудың атипиялы снарядынан болған жарақат);
- жарылыстардан болған зақымдануларды;
- техникалық және атмосфералық электрмен зақымдану; төменгі және жоғары температураның жергілікті не жалпы әсері; сәулелі энергияның әсері; сыртқы қысымның бірден өзгеруі (баротравма); механикалық кедергілерден болған сыртқы тыныс алудың бұзылуы (странгуляция, обтурация, аспирация, кеуденің, іштің жаншылуы, суға кеткенде жаншылу) кезінде болатын ағзалардың (тіндердің) патоморфологиялық өзгерісінің клиникалық, патофизиологиялық көрінісін;
- улы заттектердің организмге әсер ету механизмі мен шарты; улының жіктемесі; патогенезі, клиникасы, ағзалардағы (тіндегі) патоморфологиялық өзгерістер, әртүрлі улану кезіндегі танатогенезді, олардың сот-медициналық диагностикасын;
- мәйіт қанының құрамында алкогольдің болуы мен масаю дәрежесін бағалаудың әдістері мен тәртібін;
- әртүрлі аурулар (ми, жүрек, тамыр, несеп-жыныс жүйесі, т.б.) кезінде балалар мен ересектердің кенеттен болған (аяқ астынан) және баяу болған өлімінің себептері мен генезін;
- денсаулыққа зияндылығын анықтау кезіндегі сот-медициналық сараптама өткізу тәртібін;
- әйелдер мен ерлердің жыныс жағдайларында сот-медициналық сараптаманы, сот-медициналық акушериялық-гинекологиялық сараптаманы ұйымдастыру мен өткізудің тәртібін;
- тегі биологиялық айғақты заттарды ізін анықтау тәсілдері, оларды алу және сот-биологиялық зерттеуге жіберу әдістерін;
- адамдар мен жануарлар түгінің морфологиялық, биохимиялық және антигендік құрылымы, түкті тексеру әдістерін;

- шәуеттің, адамнан бөлінетін басқа да шығындылардың морфологиялық, биохимиялық және антигендік құрылымы, оларды тексеру әдістерін;
- қанды (басқа да биологиялық объектілерді), оны әртүрлі жүйе бойынша топтық, жыныстық, түрлік анықтаудың қазіргі әдістерін;
- іс материалдары бойынша алдын ала тергеу кезеңі мен сот мәжілісінде сот-медициналық сараптама өткізудің ерекшеліктерін;
- жалпы жұмысқа жарамдылық қабілетінен айрылу көлемін белгілеу тәртібін;
- мәйітті табылған жерінде (оқиға болған жерде) және мәйітханада сот-медициналық зерттеу кезінде сот-медициналық суретке түсірудің жалпы принциптерін;
- биологиялық объектілерді алу мен жіберу тәртібін;
- сот-медициналық сараптама зертханасының медициналық-криминалистік бөлімінде (бөлімшелерінде) сот-медициналық сараптама жүргізудің тәртібін;
- тексерудің физикалық және суретке түсіру әдістерін;
- сот-медициналық трассологиялық сәйкестендіру әдістері мен теориялық негіздерін;
- зерттеу объектілері мен жарақаттарды сипаттау тәртібін **білуі тиіс**.

Тыңдарман:

- ағзалар мен тіндердегі морфологиялық өзгерістер мен жарақаттарды анықтау мен сипаттауды;
- жарақаттаушы әсердің түрін, жарақаттың пайда болу механизмін, зақымданғаннан кейінгі мерзім ұзақтығын анықтауды;
- әсер еткен құралдың (заттың) ерекшелігін (сипаттамасы) анықтау, жарақаттың түріне (сипатына) диагноз қоюды;
- оқиға болған жерде (табылған жерде) мәйітке тексеру жүргізу, өлімді жіктеу, өлген уақытын анықтауды;
- өлімнің негізгі және тікелей себебін анықтауды;
- оқиға болған жерде биологиялық жолмен пайда болған заттардың (заттай айғақтардың) ізін табуды;
- қанның ізімен олардың пайда болу механизмін анықтауды;
- дақтарда қанның, шығындылардың бар-жоқтығын тексеру, олардың түрлерін, бір топқа жататындығы, шығындылардың категориясын анықтауды;
- өлгеннен кейінгі мерзім ұзақтығы мен дәлелді анықтауды;
- іштегі нәрестенің мәйіті мен жаңа туылған нәрестелердің мәйітіне сот-медициналық зерттеу жүргізуді;
- адам денесіне келтірілген зиян мен сол зиянның салдарынан пайда болатын денсаулық пен өмірге кері әсерлер арасындағы себеп-салдарлық байланысты анықтауды;
- биологиялық жолмен пайда болған заттай айғақтарды алу, орау, жіберу кезінде тергеушіге көмектесуді;
- сот-медициналық сараптама объектілерін зертханалық тексеруге қабылдауды;
- аурулар мен улануларға диагноз қою және себебін анықтауды;

10	Определение пола, возраста и индивидуальных особенностей по останкам.
11	Проведение экспертизы живых лиц для установления степени тяжести вреда, причиненного здоровью, процента утраты общей трудоспособности.
12	Установление и обоснование факта и давности наступления биологической смерти.
13	Проведение судебно-медицинской экспертизы при половых преступлениях.
14	Забор вещественных доказательств биологического происхождения (крови, волос, органов, тканей, волос, выделений: спермы, слюны, мочи, влагалищных выделений, фекальных масс и мекония, околоплодной жидкости, лохий, секрета молочной железы) для лабораторных исследований: биологического, гистологического, бактериологического и вирусологического, ботанического, химико-токсикологического, медико-криминалистического, спектрального и других.
15	Оценка результатов исследования вещественных доказательств биологического происхождения: крови, волос, органов, тканей, волос, выделений: спермы, слюны, мочи, влагалищных выделений, фекальных масс и мекония, околоплодной жидкости, лохий, секрета молочной железы.
16	Овладение методикой цитологического исследования объектов судебно-медицинской экспертизы.
17	Проведение микроскопического исследования крови. Определение видовой принадлежности крови.
18	Проведение микроскопического исследования волос. Определение видовой принадлежности волос.
19	Проведение микроскопического исследования выделений: спермы, слюны, пота, мочи, влагалищных выделений, фекальных масс и мекония, околоплодной жидкости, лохий.
20	Определение патоморфологических, микроскопических изменений при различных видах насильственной смерти и при подозрении на нее.
21	Проведение исследования объектов судебно-медицинской экспертизы, проводимой с целью их дифференциации и идентификации.
22	Проведение фотографических исследований в ультрафиолетовых и инфракрасных лучах.
23	Проведение люминесцентного анализа.
24	Проведение анализа химических исследований повреждений на коже гнилостно измененных и мумифицированных трупов.
25	Проведение анализа рентгенологических исследований повреждений на коже гнилостно измененных и мумифицированных трупов.
26	Проведение анализа спектральных исследований повреждений на коже гнилостно измененных и мумифицированных трупов.

3	Актуальные вопросы судебно-медицинской экспертизы живых лиц	Актуальные вопросы судебно-медицинской экспертизы живых лиц.
4	Актуальные вопросы судебно-медицинской экспертизы вещественных доказательств биологического происхождения	Актуальные вопросы судебно-медицинской экспертизы вещественных доказательств биологического происхождения.
5	Актуальные вопросы судебно-медицинской экспертизы судебно-гистологических методов исследований	Актуальные вопросы судебно-медицинской экспертизы судебно-гистологических методов исследований.
6	Актуальные вопросы судебно-медицинской экспертизы медико-криминалистических методов исследований	Актуальные вопросы судебно-медицинской экспертизы медико-криминалистических методов исследований.
7	Актуальные вопросы судебно-медицинской экспертизы химико-токсикологических методов исследований	Актуальные вопросы судебно-медицинской экспертизы химико-токсикологических методов исследований.
8	Инновационные технологии в инструментальных, лабораторных методах исследований объектов судебно-медицинской экспертизы	Инновационные технологии в инструментальных, лабораторных методах исследований объектов судебно-медицинской экспертизы.
Итого: 140 часов		

4.3 Примерный план самостоятельной работы слушателя (СРС)

№	Содержание СРС
1	Фотографирование потерпевшего, трупа, микро, макропрепаратов.
2	Проведение пробы на воздушную и газовую эмболию, гидростатических проб (легочная и желудочно-кишечная).
3	Графическое отражение переломов костей скелета и повреждения мягких тканей.
4	Оформление иллюстраций (фототаблицы и другие), прилагаемых к заключению судебно-медицинского эксперта.
5	Описание, измерение повреждений и следов, исследование их макро-и микроскопически с помощью оптических средств.
6	Подготовка кисти и проведение дактилоскопирования.
7	Осмотр трупа на месте происшествия.
8	Исследование пятен (помарок) на наличие крови, видовую, групповую, типовую и половую ее специфичность.
9	Судебно-медицинское исследование трупа при различных видах насильственной смерти.

- құқық бұзушылықтың жіктемесі және медицина қызметкерлерінің кәсіби қызметінде жіберген қателіктері үшін жауапкершілік түрлерін;
- «дәрігерлік іс» бойынша сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру мен өткізу әдістемесін;
- дәрігерлік құпия түсінігі, құпияны жария етудің этикалық және құқықтық жауапкершілігін;
- сот-медициналық сараптама мекемесінің құжаттамасын ресімдеуді **үйреніп алуы қажет.**

Тыңдарман:

- ауа және газ эмболиясы сынамасын, гидростатикалық сынамаларды (өкпе және асқазан-ішек) өткізуге;
- жәбірленушіні, мәйітті, микропрепараттарды, макропрепараттарды суретке түсіруге;
- контурлы сызбаларға зақым келтіруге;
- қаңқа сүйектерінің сынуы мен жұмсақ тіндердің зақымдануын графикалық кескіндеуге;
- сот-медициналық сараптама қорытындысына қоса берілетін иллюстрацияларды (фотокестелер, т.б.) рәсімдеуге;
- зақымдар мен олардың іздерін өлшеу, сипаттау, оптикалық құралдардың көмегімен макроскопиялық және микроскопиялық тексеруге;
- саусақтарды таңба алуға дайындауға;
- зертханалық тексеру үшін (биологиялық, гистологиялық, бактериологиялық, вирусологиялық, ботаникалық, химия-токсикологиялық, медициналық-криминалистік, спектрлік, т.б.) материалдар алуға;
- мәйітті оқиға болған жерде тексеруге;
- дақты қанның бар-жоқтығына, оның түрлік, топтық, типтік және жыныстық ерекшеліктерін тексеруге;
- әртүрлі жолмен күштеп өлтірілген мәйітке сот-медициналық зерттеу жүргізуге;
- зертханалық тексерудің нәтижесін бағалауға;
- қаңқалар бойынша жыныс, жас бойынша, жеке ерекшеліктерін анықтауға;
- сарапшының қорытындысын рәсімдеуге, сот-медициналық диагноз бен қорытындыларды тұжырымдауға;
- денсаулыққа келтірілген зиянның ауыртпалық дәрежесін анықтау үшін тірі тұлғаларға сараптама жасап, жалпы жұмысқа қабілеттілігін жоғалту пайызын анықтауға;
- биологиялық өліммен өлгеннен кейінгі мерзім ұзақтығын және деректі анықтау мен дәлелдеуге;
- жыныстық қылмыс кезінде сот-медициналық сараптама жүргізуге **машықтануы қажет.**

2 Пән сағаттарын бөлу

«Сот-медициналық сараптама» мамандықтары бойынша жоғары медициналық білімі бар мамандар үшін қайта даярлаудың үлгілік оқу жоспары

Пән	Аудиториялық сағаттар			ТӨЖ
	Барлығы	Дәрістер	Практикалық сабақтар	
Сот-медициналық сараптама - 1	72	12	60	36
Сот-медициналық сараптама - 2	72	12	60	36
Тегі биологиялық айғақты заттардың сот-медициналық сараптамасы	36	6	30	18
Сот-медициналық сараптама объектісін сот-гистологиялық зерттеу	36	6	30	18
Сот медицинасындағы зерттеудің медицина-криминалистикалық және суретке түсіру әдістері	36	6	30	18
Сот медицинасындағы зерттеудің химия-токсикологиялық әдістері	36	6	30	18
Сот медицинасындағы құқықтық мәселелер	36	6	30	18
Сағаттардың жалпы саны	324	54	270	162

«Сот-медициналық сараптама» мамандықтары бойынша жоғары кәсіби медициналық білімі бар мамандар үшін қайта даярлаудың үлгілік оқу жоспары

Пән	Аудиториялық сағаттар			ТӨЖ
	Барлығы	Дәрістер	Практикалық сабақтар	
Сот-медициналық сараптама - 1	108	18	90	54
Сот-медициналық сараптама - 2	108	18	90	54
Тегі биологиялық айғақты заттардың сот-медициналық сараптамасы	72	12	60	36

34	Проведение анализа наиболее частых ошибок при проведении экспертиз по материалам дела.
35	Участие в научно-практических конференциях.
36	Работа в библиотеке, Интернете.
37	Формирование портфолио слушателя.

4 Примерный тематический план и содержание тематики дисциплин повышения квалификации

Актуальные проблемы судебно-медицинской экспертизы

4.1 Примерный тематический план лекций

№	Тематика
1	Современные данные судебной медицины и экспертной практики.
2	Актуальные вопросы судебно-медицинской экспертизы трупов.
3	Актуальные вопросы судебно-медицинской экспертизы живых лиц.
4	Актуальные вопросы судебно-медицинской экспертизы вещественных доказательств биологического происхождения.
5	Актуальные вопросы судебно-медицинской экспертизы судебно-гистологических методов исследований.
6	Актуальные вопросы судебно-медицинской экспертизы медико-криминалистических методов исследований.
7	Актуальные вопросы судебно-медицинской экспертизы химико-токсикологических методов исследований.
8	Инновационные технологии в инструментальных, лабораторных методах исследований объектов судебно-медицинской экспертизы.
Итого: 12 часов	

4.2 Примерный тематический план и содержание семинаров и практических занятий

№	Тема	Содержание
1	Современные данные судебной медицины и экспертной практики	Современные данные судебной медицины и экспертной практики.
2	Актуальные вопросы судебно-медицинской экспертизы трупов	Актуальные вопросы судебно-медицинской экспертизы трупов.

	гического, бактериологического и вирусологического, ботанического, химико-токсикологического, медико-криминалистического, спектрального и других.
15	Фотографирование микро, макропрепаратов.
16	Оценка результатов исследования вещественных доказательств биологического происхождения: крови, волос, органов, тканей, волос, выделений: спермы, слюны, мочи, влагалищных выделений, фекальных масс и мекония, околоплодной жидкости, лохий, секрета молочной железы.
17	Овладение методикой цитологического исследования объектов судебно-медицинской экспертизы.
18	Проведение микроскопического исследования крови. Определение видовой принадлежности крови.
19	Проведение микроскопического исследования волос. Определение видовой принадлежности волос.
20	Проведение микроскопического исследования выделений: спермы, слюны, пота, мочи, влагалищных выделений, фекальных масс и мекония, околоплодной жидкости, лохий.
21	Определение патоморфологических, микроскопических изменений при различных видах насильственной смерти и при подозрении на нее.
22	Проведение исследования объектов судебно-медицинской экспертизы, проводимой с целью их дифференциации и идентификации.
23	Проведение фотографических исследований в ультрафиолетовых и инфракрасных лучах.
24	Проведение люминесцентного анализа.
25	Проведение анализа химических исследований повреждений на коже гнилостно измененных и мумифицированных трупов.
26	Проведение анализа рентгенологических исследований повреждений на коже гнилостно измененных и мумифицированных трупов.
27	Проведение анализа спектральных исследований повреждений на коже гнилостно измененных и мумифицированных трупов.
28	Выявление различных микрочастиц в повреждениях и других объектах.
29	Установление вида травматического воздействия.
30	Проведение судебно-медицинской идентификации личности.
31	Участие в проведении организации проведения и оформления результатов судебно-медицинской экспертизы по материалам следственных дел.
32	Участие в проведении первичных, дополнительных, повторных экспертиз по материалам следственных дел.
33	Участие в заседаниях суда при рассмотрении заключения судебно-медицинской экспертизы по материалам следствия и следственных дел.

Сот-медициналық сараптама объектісін сот-гистологиялық зерттеу	72	12	60	36
Сот медицинасындағы зерттеудің медицина-криминалистикалық және суретке түсіру әдістері	72	12	60	36
Сот медицинасындағы зерттеудің химия-токсикологиялық әдістері	36	6	30	18
Сот медицинасындағы құқықтық мәселелер	36	6	30	18
Сағаттардың жалпы саны	504	84	420	252

«Сот-медициналық сараптама» мамандығы бойынша біліктілік арттыру циклінің үлгілік оқу жоспары

Пән	Аудиториялық сағаттар			ТӨЖ
	Барлығы	Дәрістер	Практикалық сабақтар	
Сот медициналық сараптаманың өзекті мәселелері	72	12	60	36

3 Қайта даярлау пәнінің тақырыптық жоспарының үлгісі және мазмұны

3.1 Дәрістердің тақырыптық жоспарының үлгісі

№	Тақырыбы
1	ҚР денсаулық сақтау жүйесіндегі сот-медициналық қызмет.
2	Жарақат және травматизм туралы жалпы ғылым. Өртүрлі жарақаттар кезінде зақымдану морфогенезі.
3	Тірі тұлғалардың сот-медициналық сараптамасы.
4	Мәйіттердің сот-медициналық сараптамасы.
5	Тегі биологиялық айғақты заттардың сот-медициналық сараптамасы.
6	Сот-медициналық сараптама объектісін сот-гистологиялық зерттеу.
7	Сот медицинасындағы зерттеудің медицина-криминалистикалық және суретке түсіру әдісі.
8	Сот медицинасындағы зерттеудің химия-токсикологиялық әдісі.
9	Сот медицинасындағы құқықтық мәселелер.

3.2 Практикалық сабақтар мен семинарлардың тақырыптық жоспарының үлгісі және мазмұны

№	Тақырыбы	Мазмұны
Сот-медициналық сараптама – 1, 2		
1	ҚР денсаулық сақтау жүйесіндегі сот-медициналық қызмет	ҚР денсаулық сақтау жүйесіндегі сот-медициналық қызмет, оның тарихы, маңызы, міндеті. Сот-медициналық сараптаманың процессуальдық негізі. Сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру. Сот-медициналық сарапшының міндеті, құқығы және жауапкершілігі. Сот-медициналық сарапшы міндетінің шегі.
2	Жарақат және травматизм	Жарақат және травматизм туралы жалпы ғылым. Жарақаттың жіктелуі. Құрама жарақаттар. Жарақаттардың сот-медициналық сараптамасы.
3	Тұйық заттармен зақымдану	Тұйық заттармен зақымдану, жұмсақ тіндер, сүйектер, ішкі ағзалар, бассүйек-ми зақымдануларының морфогенезі. Балалардағы зақымдану ерекшеліктері.
4	Автомобильдік жарақат	Автомобильдік жарақаттар кезіндегі зақымданулардың ерекшеліктері. Зақымдану морфогенезі. Автомобильдік жарақат кезіндегі денсаулықтағы бұзылыстар және өлім. Автомобиль доңғалағы басып өткен денедегі зақымданулар. Автомобиль соққан адамдағы зақымданулар. Автомобильдің ішіндегі жүргізуші мен жолаушының зақымдануы. Қозғалыстағы автомобильден түсіп қалған адамның зақымдануы. Құрама жарақаттар.
5	Мотоцикльдік және велосипедтік жарақаттар	Мотоцикльдік және велосипедтік травматизмдер туралы жалпы мәлімет. Мотоцикльдік және велосипедтік жарақаттың түрлері. Зақымданудың механизмі мен морфологиялық ерекшеліктері.
6	Темір жол көлігінен болатын жарақаттар	Қозғалыстағы пойыз соққан адамның зақымдануы. Пойыз дөңгелегі басып өткен дененің зақымдануы. Қозғалыстағы пойыз құрамынан құлап түскен адамның зақымдануы. Вагондардың арасына қыстырылып қалған дененің зақымдануы. Вагондардың ішінде жолаушылардың зақымдануы. Темір жол.

3.3 Примерный план самостоятельной работы слушателя (СРС)

№	Содержание СРС
1. Судебно-медицинская экспертиза – 1, 2 2. Судебно-медицинская экспертиза вещественных доказательств биологического происхождения 3. Судебно-гистологические исследования объектов судебно-медицинской экспертизы 4. Медико-криминалистические и фотографические методы исследований в судебной медицине 5. Химико-токсикологические методы исследования в судебной медицине 6. Правовые вопросы в судебной медицине	
1	Фотографирование потерпевшего, трупа, микро, макропрепаратов.
2	Проведение пробы на воздушную и газовую эмболию, гидростатических проб (легочная и желудочно-кишечная).
3	Графическое отражение переломов костей скелета и повреждения мягких тканей.
4	Оформление иллюстраций (фототаблицы и другие), прилагаемых к заключению судебно-медицинского эксперта.
5	Описание, измерение повреждений и следов, исследование их макро- и микроскопически с помощью оптических средств.
6	Присутствие при подготовке кисти и проведении дактилоскопирования.
7	Осмотр трупа на месте происшествия.
8	Исследование пятен (помарок) на наличие крови, видовую, групповую, типовую и половую ее специфичность.
9	Судебно-медицинское исследование трупа при различных видах насильственной смерти.
10	Определение пола, возраста и индивидуальных особенностей по останкам.
11	Проведение экспертизы живых лиц для установления степени тяжести вреда, причиненного здоровью, процента утраты общей трудоспособности.
12	Установление и обоснование факта и давности наступления биологической смерти.
13	Проведение судебно-медицинской экспертизы при половых преступлениях.
14	Забор вещественных доказательств биологического происхождения (крови, волос, органов, тканей, волос, выделений: спермы, слюны, мочи, влагалищных выделений, фекальных масс и мекония, околоплодной жидкости, лохий, секрета молочной железы) для лабораторных исследований: биологического, гистоло-

Правовые вопросы в судебной медицине		
1	Право и правовые явления	Основные понятия о праве и правовых явлениях.
2	Виды ответственности	Правонарушения и юридическая ответственность. Административная ответственность.
3	Основы законодательства РК	Основы уголовного, гражданского, трудового и уголовно-процессуального законодательства РК
4	Профессиональные нарушения медицинских работников	Профессиональные нарушения медицинских работников, их классификация и характеристика. Организация и задачи судебно-медицинской экспертизы в случаях привлечения медицинских работников к уголовной ответственности за профессиональные правонарушения.
5	Особенности проведения судебно-медицинской экспертизы по материалам дела на предварительном следствии и в суде	Общие вопросы. Материалы следственного отдела как объект судебно-медицинской экспертизы. Причины необходимости проведения судебно-медицинской экспертизы по материалам следственных дел. Поводы и порядок назначения.
6	Судебно-медицинская экспертиза на предварительном следствии и в судебном заседании	Экспертиза на предварительном следствии и в судебном заседании. Первичные, дополнительные, повторные экспертизы по материалам следственных дел. Процессуальное положение эксперта при проведении судебно-медицинской экспертизы по материалам следственных дел. Организация проведения и оформление результатов судебно-медицинской экспертизы по материалам следственных дел в соответствии с требованиями Законов и Инструкции о производстве судебно-медицинской экспертизы. Анализ наиболее частых ошибок при проведении экспертиз по материалам дела.
7	Судебно-медицинская экспертиза по материалам дела при различных видах травмы	Общие вопросы. Травмы, нанесенные тупыми предметами, а также причиненные: от падения с высоты, транспортными средствами, острыми предметами, острыми предметами, электрическим током, действием крайних температур, при отравлениях. Судебно-медицинская экспертиза по материалам судебного дела при различных видах травмы.

		көлігіндегі апаттан болған жаппай қырылу кезінде сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру.
7	Авиациялық жаракат	Авиациялық жаракат туралы жалпы мәлімет және оның жіктемесі. Авиациялық оқиғалар кезіндегі зақымдайтын факторлар. Өртүрлі авиациялық оқиғалар кезінде экипаж бен жолаушылардағы зақымданулар сипаттамасы.
8	Спорттық жаракат	Спорттық травматизм туралы жалпы мәлімет. Дене тәрбиесімен және спортпен шұғылдану кезінде туындайтын зақымданулардың морфологиялық өзгерісінің пайда болу механизмі.
9	Құлаған кезде туындайтын зақымданулар	Биіктіктен құлаған кезде туындайтын зақымданулар. Аяқпен биіктіктен құлаған кезде туындайтын зақымданулар.
10	Өнеркәсіптік және ауылшаруашылықтық жаракаттар	Өнеркәсіптік және ауылшаруашылықтық травматизмдер, олардың ерекшеліктері және морфологиялық көріністері. Шыншыртабанды тракторлар тигізетін зақымданулар. Трактордан болған жаракаттың жеке түрлері кезіндегі зақымдану механизмі мен ерекшеліктері.
11	Өткір заттармен зақымдану	Өткір заттардан туындаған зақымданулар туралы жалпы мәлімет. Кесетін құралдар мен заттардан туындаған зақымданулар. Шаншитын құралдар мен заттардан туындаған зақымданулар. Шаншитын-кесетін құралдар мен заттардан туындаған зақымданулар. Жаратын және аралайтын құралдар мен заттардан туындаған зақымданулар.
12	Оқ тиген зақымданулар	Ату қаруы. Факторлары. Қашықтыққа байланысты оқ тиген зақымданулар. Бытыра оғы тиген зақымданулар. Атипиялық снарядтан, атипиялық қарудың оғынан және жарылыстан болған зақымданулар.
13	Электрлік жаракаттар	Техникалық электрлермен зақымданған ағзалар мен тіндердің клиникалық көріністері, тенагогенезі, өзгерістері. Атмосфералық электрлермен (найзағай) зақымданған ағзалар мен тіндердің клиникалық көріністері, танагогенезі және өзгерісі.
14	Жоғарғы және төменгі температураның әсерінен туындаған зақымданулар	Суықтың жалпы және жергілікті әсерінен болатын ағзалар мен тіндердегі патоморфологиялық өзгерістер және клиникалық көріністері. Жоғарғы

		температураның жалпы және жергілікті әсерінен болатын ағзалар мен тіндердегі патоморфологиялық өзгерістер және клиникалық көріністері.
15	Атмосфералық қысымның әсерінен болатын зақымданулар	Төменгі атмосфералық қысымның (гипобария) әсерінен болатын денсаулықтағы өзгерістер мен өлім. Жоғарғы атмосфералық қысымның (гипербария) әсерінен болатын денсаулықтағы өзгерістер мен өлім.
16	Сәуле энергиясының әсерінен болатын зақымданулар	Сәулелік зақымданулар кезіндегі клиникалық және патоморфологиялық өзгерістер. Сәулесок аурулары кезіндегі клиникалық және патоморфологиялық өзгерістер.
17	Механикалық кедергілерден туындайтын сыртқы тыныс бұзылыстары кезіндегі денсаулықтағы бұзылыстар және өлім	Сыртқы тыныс бұзылыстарының түрлері. Мәйітті сот-медициналық зерттеудің әдісте-месі. Гипоксия кезіндегі морфологиялық өзгерістер: обтурациялық, компрессиялық. Странгуляциялық гипоксия.
18	Суға батып кету және кенеттен суда өлу	Суға батып кету (жалпы мәліметтері, оны зерттеудегі негізгі бағыттар, морфологиялық белгілері, механизмі мен бағалау). Суға батып өлген мәйітті диагностикалаудың зертханалық әдістері.
19	Уланудан денсаулықтың бұзылуы және өлу	Күйдіргіш улармен улану (қышқылдар, негіздер және басқа). Деструктивті улармен улану (ауыр металлдармен, металлоидтармен және олардың қосындыларымен). Қанға әсер ететін улармен улану. Тамақтан улану. Нерв жүйесін қоздыратын, тежейтін және салдануға әкеп соғатын (тейротропты улар) улармен улану. Этил спиртімен улану.
20	Тірі адамдардың сот-медициналық сараптамасы	Жәбірленушілерге, айыпталушыларға және басқа тұлғаларға сот-медициналық сараптама жүргізу әдістемесі. Денсаулыққа зиян келтіру ауырлығын анықтаудың сот-медициналық сараптамасы. Жұмысқа жарамдылықты жоғалтудың көлемін (пайызын) анықтаудың сот-медициналық сараптамасы. Жасанды ауруға бүркемеленген денсаулықтың жағдайын анықтауға сот-медициналық сараптама жүргізу. Интерсексуальдық жағдайға сот-медициналық сараптама жүргізу. Жынысты, жыныстық жетілуді, жасты анықтау. Жыныстық

	судебно-медицинской экспертизы	измерительные, микроскопические, рентгенологические, спектральные, химические. Анализ химических, рентгенологических, спектральных исследований повреждений на коже гнилостно измененных и мумифицированных трупов.
3	Фотографические методы исследования	Масштабная фотография, микрофотография. Репродукционная штриховая и полутонкая фотография. Специальные микрофотографии (фазоконтрастная в отраженном, смешанном освещении и в поляризованном свете). Теневая фотосъемка. Фотографирование бликующих объектов. Фотографирование в инфракрасных и ультрафиолетовых лучах. Цветовыделительная фотография. Виды фотопечати: фотопечать с уменьшением, абрашенная зеркальная фотопечать, фотопечать с совмещенных негативов. Стереofотосъемка.
4	Судебно-медицинская идентификация личности	Судебно-медицинская идентификация личности. Правила и порядок проведения судебно-медицинской идентификаций личности.
5	Судебно-медицинская экспертиза реконструкции событий	Судебно-медицинская экспертиза реконструкции событий. Правила и порядок проведения судебно-медицинской экспертизы реконструкции событий.
Химико-токсикологические методы исследования в судебной медицине		
1	Токсикологическая химия	Токсикологическая химия, как наука, изучающая свойства в ядовитых и сильнодействующих веществ, методы их анализа в биологических объектах.
2	Объекты химико-токсикологического анализа	Объекты химико-токсикологического анализа (внутренние органы, ткани, кровь, моча, лимфа, диализаты, промывание воды и т.п.) и их характеристика.
3	Методы химико-токсикологического анализа	Методы химико-токсикологического анализа, их классификация и общая характеристика. Методы изолирования ядовитых и сильнодействующих веществ из биологических объектов. Способы очистки и консервирования, их выбор и оценка. Сочетание методов разделения и концентрирования. Принципы и методы обнаружения и количественного определения органических и неорганических соединений.
4	Основные требования к методам химико-токсикологического анализа	Основные требования к методам химико-токсикологического анализа. Общий и целенаправленный химико-токсикологический анализ.

4	Микроскопическое исследование повреждения органов и тканей при воздействии высокой и низкой температур	Патоморфологические микроскопические изменения органов и тканей при различных видах повреждений, насильственной смерти и подозрении на нее при воздействии высокой и низкой температур.
5	Микроскопическое исследование органов и тканей при нарушении внешнего дыхания	Патоморфологические микроскопические изменения органов и тканей при различных видах повреждений, насильственной смерти и подозрении на нее при нарушении внешнего дыхания.
6	Микроскопическое исследование органов и тканей при утоплении	Патоморфологические микроскопические изменения органов и тканей при различных видах повреждений, насильственной смерти и подозрении на нее при утоплении.
7	Микроскопическое исследование органов и тканей при отравлении	Патоморфологические микроскопические изменения органов и тканей при различных видах повреждений, насильственной смерти и подозрении на нее при отравлении.
8	Микроскопическое исследование органов и тканей при скоропостижной смерти	Скоропостижная смерть. Виды скоропостижной смерти. Патоморфологические микроскопические изменения при различных видах скоропостижной смерти.
9	Микроскопическое исследование органов и тканей при смерти новорожденных и детей раннего возраста	Патоморфологические микроскопические изменения при различных видах смерти новорожденных и детей раннего возраста.
Медико-криминалистические и фотографические методы исследования в судебной медицине		
1	Медико-криминалистическое исследование объектов судебно-медицинской экспертизы	Организация и принципы работы медико-криминалистического отделения и спектрографической лаборатории в судмедэкспертизе. Основные положения об исследовании объектов судебно-медицинской экспертизы, проводимой с целью их дифференциации и идентификации. Процессуальные и организационные вопросы производства экспертиз. Регламентация. Правила деятельности лаборатории.
2	Методы исследования при проведении	Фотографические методы исследования. Виды. Инструментальные и другие методы исследования:

		қылмыс кезінде сот-медициналық сараптама жүргізу. Жүктілікті, өткен босануды және түсікті анықтау кезінде сот-медициналық сараптама жүргізу.
21	Мәйітті табылған жерінде (оқиға болған жерде) қарап тексеру	Мәйітті табылған жерінде (оқиға болған жерде) қарап тексеру. Өлім констатациясы. Мәйітті қарап тексеру тәртібі. Дененің барлық зақымданған аймағының жағдайын сипаттау. Әртүрлі зақымданулар мен өлім кезінде мәйітті қарап тексеру. Мәйіттің табылған орнында кемшілік жағдайларды тіркеу. Оқиға болған жерді және мәйіт табылған орынды қарап тексеруді процессуальдық ресімдеу.
22	Зорлықпен өлтірілу кезіндегі сот-медициналық сараптама	Өлім мен мәйіттегі өзгерістерді зерттейтін ғылым (танатология). Мәйіттің сот-медициналық сараптамасы (зерттеу). Зорлықпен өлтірілу кезіндегі сот-медициналық сараптаманың кейбір мәселелері. Әртүрлі зорлықпен өлтірілген мәйіттегі және оған күдіктенген кездегі патоморфологиялық, микроскопиялық өзгерістер.
23	Кенеттен қайтыс болған кезде жүргізілетін сот-медициналық сараптама	Кенеттен қайтыс болған кезде жүргізілетін сот-медициналық сараптама. Кенеттен қайтыс болу генезінің себептері. Жұқпалы және паразитарлы аурулардың салдарынан кенеттен қайтыс болу. Ми мен оның қабықшаларының аурулары салдарынан кенеттен қайтыс болу. Жүрек пен қантамырлар ауруларының салдарынан кенеттен қайтыс болу. Тыныс алу ағзаларының аурулары салдарынан кенеттен қайтыс болу. Аскорыту, зәр шығару ағзаларының аурулары салдарынан кенеттен қайтыс болу. Аллергиялық жағдайлар мен аурулардың салдарынан кенеттен қайтыс болу. Балалардың кенеттен қайтыс болуы.
24	Неанотологияның сот-медициналық мәселелері	Жаңа туылған нәресте, мерзімі жетіп туылған нәресте, жетілу, өмірге қабілеттілік белгілері. Анте-, интра- және постнатальды кезеңдердегі өлім себептері.
25	Жыныстық қылмыстың сот-медициналық сараптамасы	Зорлау. Анықтамасы және қылмыстық-құқықтық жағдайлар. «Жыныстық қатынас» туралы ұғымның анықтамасы. Сараптаманың міндеттері мен мүмкіншіліктері. Зорлау кезіндегі сот-медициналық сараптама. Сараптама жүргізу тәртібі мен әдістемесі. Жыныстық қатынас фактілерін

		куәландыратын жыныс ағзаларындағы өзгерістер мен зақымдануларды анықтау. Медициналық тексеру нәтижелерін бағалау. Дәрменсіз күйді пайдалана отырып зорлау кезінде жүргізілетін сот-медициналық сараптама. Зорлауды сылтаурату кезінде жүргізілетін сот-медициналық сараптама. Зорлаудың аса ауыр салдары (жан ауруы, жыныс жолдары арқылы ауру жұқтыру). Күдіктенушіге (зорлаушыға) сот-медициналық сараптама жүргізу. Бір немесе бірнеше рет азғындалған денедегі өзгерістер мен зақымданулар. Гомосексуализм. Баяу гомосексуализм белгілері. Белсенді гомосексуализм белгілері. Анықталған өзгерістерді тексеру және нәтижелерін тұжырымдау.
26	Жүктілікті анықтаудың сот-медициналық сараптамасы	Сараптама міндеттері мен мүмкіншіліктері. Жүктілікті анықтау. Диагностикасы: жүктіліктің болжамды, мүмкін және күмәнсіз белгілері. Жүктілік мерзімін ерте анықтау. Жатырдан тыс жүктілікті анықтау. Жүктіліктің мерзімін анықтау.
27	Өткен босану мен түсікті анықтау кезінде жүргізілетін сот-медициналық сараптама	Өткен босану және оның мерзімін анықтау. Заңсыз түсік тастау туралы іс қозғау кезінде жүргізілетін сот-медициналық сараптама. «Түсік» туралы ұғымның анықтамасы. Жасанды түсік – ауруханада және криминальдық. Криминальдық түсік жасату тәсілдері. Крими-нальдық түсік жасату кезіндегі өлім себептері. Заңсыз жасалған түсікке күдіктенген кезде жүргізілетін сот-медициналық сараптама. Қорытындыларын тұжырымдау.
28	Еркектің жыныстық қатынасқа және ұрықтандыруға қабілеттілігін анықтау кезінде жүргізілетін сот-медициналық сараптама	Себептері. Сараптама жасау міндеттері мен мүмкіншіліктері. Еркектің жыныстық қатынасқа және ұрықтандыруға қабілеттілігін анықтау. Бедеулік (импотенция) себептері және жіктемесі. Бедеуліктің формалары. Ұрықтандыруға қабілетсіздік себептері. Шәует шығуын бұзатын патологиялық жағдайлар және оның сапасы.
29	Денсаулық жағдайын тексерудің сот-медициналық сараптамасы	Денсаулық жағдайын тексерудің, жасанды аурулардың сот-медициналық сараптамасы. «Сылтаурату», «аггравация», «өздігінен зақымдану», «жасанды ауру», «диссимуляция». Сылтаурату себептері мен дәлелдері. Сараптама жасау міндеттері мен мүмкіншіліктері. Жіктемесі. Заттары

	судебно-медицинской экспертизы	материала. Патоморфологические микроскопические изменения при различных видах насильственной смерти и при подозрении на нее.
13	Электрофоретические исследования объектов судебно-медицинской экспертизы	Общие принципы электрофореза. Изоэлектрофокусирование как разновидность электрофореза. Использование электрофоретических методов исследования в судебно-медицинской практике.
14	Иммунофлюоресцентные исследования объектов судебно-медицинской экспертизы	Общие принципы иммунофлюоресцентного анализа. Чувствительность и специфичность метода, возможность его использования.
15	Молекулярно-генетические исследования объектов судебно-медицинской экспертизы	Вопросы общей цитогенетики человека. Материальные основы наследственности. Хромосомы. Кариотип и идеограмма. Спирализация, химический состав и генетические функции хромосом. Генетические механизмы, обуславливающие преемственность наследственных свойств. Генетические изменения в хромосомной наборе. Методы исследования. Вопросы частной цитогенетики человека. Половой хроматин. «X»-хроматин (морфология, частота, природа, распространенность). «Y»-хроматин (морфология, частота, природа, распространенность). методы исследования и применение их в биологии и медицине.
Судебно-гистологическое исследование объектов судебно-медицинской экспертизы		
1	Организация и принципы работы судебно-гистологического отделения	Судебно-гистологическое отделение. Организация и принципы работы судебно-гистологического отделения.
2	Микроскопическое исследование органов и тканей при повреждении тупыми и острыми предметами	Патоморфологические микроскопические изменения при различных видах насильственной смерти и подозрении на нее. Патоморфологические микроскопические изменения при повреждении тупыми и острыми предметами.
3	Микроскопическое исследование органов и тканей при повреждении электрическим током	Патоморфологические микроскопические изменения органов и тканей при различных видах повреждений, насильственной смерти и подозрении на нее электро-током.

3	Судебно-медицинская экспертиза органов и ткани	Судебно-медицинская экспертиза органов и ткани. Методы исследования при проведении судебно-медицинской экспертизы органов и ткани.
4	Судебно-медицинская экспертиза волос человека и животных	Морфологическая, биохимическая и антигенная структура волос человека и животного. Судебно-медицинская экспертиза волос человека. Методы исследования. Судебно-медицинская экспертиза волос животного.
5	Судебно-медицинская экспертиза спермы	Судебно-медицинская экспертиза спермы. Методы исследования при проведении судебно-медицинской экспертизы спермы.
6	Судебно-медицинская экспертиза слюны	Судебно-медицинская экспертиза слюны. Методы исследования при проведении судебно-медицинской экспертизы слюны.
7	Судебно-медицинская экспертиза мочи	Судебно-медицинская экспертиза мочи. Методы исследования при проведении судебно-медицинской экспертизы мочи.
8	Судебно-медицинская экспертиза влагалищных выделений	Судебно-медицинская экспертиза влагалищных выделений. Виды выделений. Методы исследования при проведении судебно-медицинской экспертизы влагалищных выделений.
9	Судебно-медицинская экспертиза фекальных масс и мекония	Судебно-медицинская экспертиза фекальных масс. Методы исследования при проведении судебно-медицинской экспертизы фекальных масс. Судебно-медицинская экспертиза мекония. Методы исследования при проведении судебно-медицинской экспертизы мекония.
10	Судебно-медицинская экспертиза околоплодной жидкости, лохий.	Судебно-медицинская экспертиза околоплодных вод, лохий. Методы исследования при проведении судебно-медицинской экспертизы околоплодных вод, лохий.
11	Судебно-медицинская экспертиза секрета молочной железы	Судебно-медицинская экспертиза секрета молочной железы. Методы исследования при проведении судебно-медицинской экспертизы секрета молочной железы. Определение видовой и групповой специфичности секрета и молочной железы и молозива (системы ABO, MNSs и др.).
12	Цитологические исследования объектов	Методика проведения цитологической экспертизы. Общая цитология. Судебно-генетическое отделение. Микроскопическое исследование биологического

		мен тәсілдері. Денсаулықтың нақты жағдайын анықтау. Жасанды аурулардың түрлері және олардың морфологиялық көріністері. Жалған және жасанды ауруларды анықтау принциптері.
30	Жастың сот медициналық сараптамасы	Жалпы мәселелері. Процессуальдық құқықтық жағдайлар. Себептері. Ұғымдар: «кәмебет жасқа толмаған», «кәмебет жасқа толған», некелік жас. Сараптама жасау міндеттері мен мүмкіншіліктері. Акселерация мәні. Жасты анықтау кезінде сараптама жүргізу әдістемесі. Антропометриялық белгілері. Зерттеу нәтижелерін бағалау және тұжырымдау.
31	Алкогольмен масаюдың сот-медициналық сараптамасы	Алкогольмен мас болған тұлғаларды куәландыру тәртібі. Куәландыруды өткізу әдістемесі. Куәландырылған тұлғаларды медициналық тексеру. Қан мен зәрде алкогольдің мөлшерін анықтау. Зерттеу нәтижелерін бағалау. Сараптама нәтижелерін кешенді бағалау.
32	Медициналық қызметкерлердің құқық бұзылушылығы бойынша сот-медициналық сараптама жүргізу	Медициналық қызметкерлердің кәсіби және кәсіби-қызметтік құқығының бұзылушылығы бойынша сот-медициналық сараптама жүргізу.
33	Тергеу және сот ісі материалдары бойынша сот-медициналық сараптама жүргізу	Тергеу және сот ісі материалдары бойынша сот-медициналық сараптама жүргізуді тағайындау тәртібі мен ерекшеліктері. Сот-медициналық сараптаманың объектісі ретіндегі тергеу және сот ісінің материалдары. Тергеу ісінің материалдары бойынша алғашқы, қосымша және қайтадан жүргізілетін сараптамалар. Тергеу материалдары бойынша сараптама жүргізу кезінде жиі жіберілетін қателіктерді талдау.
Тегі биологиялық айғақты заттардың сот-медициналық сараптамасы		
1	Сот биологиялық сараптама	Сот-биологиялық бөлімше, жұмыс істеу принциптері. Сот биологиялық сараптаманың мақсаттары мен міндеттері.
2	Қанның сот-медициналық сараптамасы	Айғақты заттардың іздерін анықтау, оларды алу және зерттеуге жіберу. Сот-медициналық сараптаманы жүргізу әдістемесі. Қан дақтары және оның пайда болу механизмі. Қанның болуы. Түр ерекшелігі. Топтық ерекшелігі. Қан кету аймақтарын

		(қанкету көзі, қанның құрамы) тексеру. Қанның іштегі нәрестеге не болмаса ересек адамға тиістілігін анықтау. Әкелік, аналық және ауысып кеткен балаларға сараптама жүргізу.
3	Ағзалар мен тіндердің сот-медициналық сараптамасы	Ағзалар мен тіндердің сот-медициналық сараптамасы. Ағзалар мен тіндерге сот-медициналық сараптама жүргізу кезіндегі зерттеу әдістері.
4	Адам мен жануар түктерінің сот-медициналық сараптамасы	Адам мен жануар түктерінің морфологиялық, биохимиялық және антигенді құрылымы. Адам түгінің сот-медициналық сараптамасы. Зерттеу әдістері. Жануарлар түгінің (жүнінің) сот-медициналық сараптамасы.
5	Шәуеттің сот-медициналық сараптамасы	Шәуеттің сот-медициналық сараптамасы. Шәуеттің сот-медициналық сараптамасын жүргізу кезіндегі зерттеу әдістері.
6	Сілекейдің сот-медициналық сараптамасы	Сілекейдің сот-медициналық сараптамасы. Сілекейдің сот-медициналық сараптамасын жүргізу кезіндегі зерттеу әдістері.
7	Зәрдің сот-медициналық сараптамасы	Зәрдің сот-медициналық сараптамасы. Зәрдің сот-медициналық сараптамасын жүргізу кезіндегі зерттеу әдістері.
8	Іншек шығындыларының сот-медициналық сараптамасы	Іншек шығындыларының сот-медициналық сараптамасы. Шығындылардың түрлері. Іншек шығындыларының сот-медициналық сараптамасын жүргізу кезіндегі зерттеу әдістері.
9	Фекальды массалар мен меконияның сот-медициналық сараптамасы	Фекальды массалардың сот-медициналық сараптамасы. Фекальды массалардың сот-медициналық сараптамасын жүргізу кезіндегі зерттеу әдістері. Меконияның сот-медициналық сараптамасы. Меконияның сот-медициналық сараптамасын жүргізу кезіндегі зерттеу әдістері.
10	Іштегі нәресте маңындағы сұйықтық пен лохиялардың сот-медициналық сараптамасы	Іштегі нәресте маңындағы сұйықтық пен лохиялардың сот-медициналық сараптамасы. Іштегі нәресте маңындағы сұйықтық пен лохиялардың сот-медициналық сараптамасын жүргізу кезіндегі зерттеу әдістері.
11	Сүтбез сөлінің сот-медициналық сараптамасы	Сүтбез сөлінің сот-медициналық сараптамасы. Сүтбез сөлінің сот-медициналық сараптамасын жүргізу кезіндегі зерттеу әдістері. Сүтбездің, сөлдің және уыздың түр және топ бойынша

30	Судебно-медицинская экспертиза возраста	Общие вопросы. Процессуально правовые положения. Поводы. Понятие: «несовершеннолетие», «совершеннолетие», брачный возраст. Задачи и возможности экспертизы. Значение акселерации. Методика проведения экспертизы при установлении возраста. Антропометрические признаки. Оценка результатов исследования и формулирование выводов.
31	Судебно-медицинская экспертиза алкогольного опьянения	Порядок освидетельствования лиц, направляемых для установления состояния алкогольного опьянения. Методика проведения освидетельствования. Медицинское обследование свидетельствуемого. Количественное определение алкоголя в крови и моче. Оценка результатов исследования. Комплексная оценка результатов экспертизы.
32	Судебно-медицинская экспертиза по правонарушениям медицинских работников	Судебно-медицинская экспертиза по профессиональным и профессионально-должностным правонарушениям медицинских работников.
33	Судебно-медицинская экспертиза по материалам следственных и судебных дел	Порядок назначения и особенности проведения судебно-медицинской экспертизы по материалам следственных и судебных дел. Материалы следственного и судебного дела, как объект судебно-медицинской экспертизы. Первичные, дополнительные, повторные экспертизы по материалам следственных дел. Анализ наиболее частых ошибок при проведении экспертиз по материалам следствия.
Судебно-медицинская экспертиза вещественных доказательств биологического происхождения		
1	Судебно-биологическая экспертиза	Судебно-биологическое отделение, принципы работы. Цели и задачи судебно-биологической экспертизы.
2	Судебно-медицинская экспертиза крови	Выявление следов на вещественных доказательствах, их изъятие и направление на исследование. Методика проведения судебно-медицинской экспертизы. Следы крови и механизм их образования. Наличие крови. Видовая специфичность. Групповая специфичность. Региональное происхождение крови (источники кровотечения, состав крови, свойственной тому или иному источнику кровотечения). Принадлежность крови плоду или взрослому человеку. Экспертиза отцовства, материнства и замены детей.

		пертиза при изнасиловании с использованием беспомощного состояния. Судебно-медицинская экспертиза при симуляции изнасилования. Особо тяжкие последствия изнасилования (душевная болезнь, заражение венерическими болезнями). Судебно-медицинская экспертиза подозреваемого (насильника). Повреждения и изменения на теле потерпевших при однократных и систематических развратных действиях. Мужеловство. Признаки пассивного мужеловства. Признаки активного мужеловства. Оценка обнаруживаемых изменений и формулирование выводов.
26	Судебно-медицинская экспертиза установления беременности	Задачи и возможности экспертизы. Установление беременности. Диагностика: предположительные, вероятные и несомненные признаки беременности. Установление наличия беременности в ранние сроки. Установление внематочной беременности. Определение срока беременности.
27	Судебно-медицинская экспертиза установления бывших родов и аборта	Установление бывших родов и их давности. Судебно-медицинская экспертиза при расследовании дел о незаконном аборте. Определение понятия «аборт». Искусственный аборт – больничный и криминальный. Способы криминального аборта. Причины смерти при криминальном аборте. Судебно-медицинская экспертиза при подозрении на незаконное плоудоизгнание. Формулирование выводов.
28	Судебно-медицинская экспертиза установления способности к половому сношению и оплодотворению у мужчин	Поводы. Задачи и возможности экспертизы. Установление способности к половому сношению и оплодотворению у мужчин. Половое бессилие (импотенция) причины и квалификация. Формы полового бессилия. Причины неспособности к оплодотворению. Патологические состояния, нарушающие выделение спермы и ее качества.
29	Судебно-медицинская экспертиза состояния здоровья	Судебно-медицинская экспертиза состояния здоровья, искусственных болезней. Понятие «симуляция», «аггравация», «самоповреждение», «искусственная болезнь», «диссимуляция». Поводы и мотивы симуляций. Задачи и возможности экспертизы. Классификация. Средства и способы. Установления действительного состояния здоровья. Виды искусственных болезней и их морфологические проявления. Принципы распознавания притворных и искусственных болезней.

		ерекшеліктерін анықтау (MNSs және ABO жүйесі және т.б.).
12	Сот-медициналық сараптама объектісін цитологиялық зерттеу	Цитологиялық сараптама жүргізу әдістемесі. Жалпы цитология. Сот-генетикалық бөлімше. Биологиялық материалдарды микроскопиялық зерттеу. Өртүрлі зорлықпен қайтыс болғандардағы патоморфологиялық микроскопиялық өзгерістер.
13	Сот-медициналық сараптама объектісін электрофорездік зерттеу	Электрофорездің жалпы принциптері. Электрофорездің түрлері сияқты изоэлектрофокустану. Сот-медициналық практикада электрофорездік зерттеу әдістерін қолдану.
14	Сот-медициналық сараптама объектісін иммунофлюоресцентті зерттеу	Имунофлюоресценттік талдаудың жалпы принциптері. Әдістің сезімталдығы мен ерекшеліктері, оны қолдану мүмкіншіліктері.
15	Сот-медициналық сараптама объектісін молекулалық-генетикалық зерттеу	Адамның жалпы цитогенетикасының мәселелері. Тұқым қуалаушылықтың материалдық негізі. Хромосомалар. Кариотип және идеограмма. Хромосомалардың спирализациясы, химиялық құрамы және генетикалық функциялары. Тұқым қуалау қасиетін жалғастыруды жүзеге асыратын генетикалық механизмдер. Хромосомалық жиынтықтағы генетикалық өзгерістер. Зерттеу әдістері. Адамның жеке цитогенетикасының мәселелері. Жыныстық хроматин. «Х»-хроматин (морфологиясы, жиілігі, табиғаты, таралуы). «У»-хроматин (морфологиясы, жиілігі, табиғаты, таралуы). Биология мен медицинадағы зерттеу мен қолдану әдістері.
Сот-медициналық сараптама объектісін сот-гистологиялық зерттеу		
1	Сот-гистологиялық бөлімше жұмысын ұйымдастыру және жұмыс істеу принциптері	Сот-гистологиялық бөлімше. Сот-гистологиялық бөлімше жұмысын ұйымдастыру және жұмыс істеу принциптері.
2	Тұйық және өткір заттармен зақымдану кезінде ағзалар мен тіндерді микроскопиялық зерттеу	Өртүрлі зорлықпен өлтірілген мәйіттердегі патоморфологиялық микроскопиялық өзгерістер. Тұйық және өткір заттармен зақымдану кезіндегі патоморфологиялық микроскопиялық өзгерістер.

3	Электр тогымен зақымдану кезінде ағзалар мен тіндерді микроскопиялық зерттеу	Әртүрлі зақымдану кезінде, электр тогымен зорлап өлтірілген мәйіттердің ағзалар мен тіндеріндегі патоморфологиялық микро-скопиялық өзгерістер.
4	Жоғарғы және төменгі температура әсерінен зақымданған ағзалар мен тіндерді микроскопиялық зерттеу	Әртүрлі зақымдану кезінде, жоғарғы және төменгі температура әсерінен зорлап өлтірілген мәйіттердің ағзалар мен тіндеріндегі патоморфологиялық микроскопиялық өзгерістер.
5	Сыртқы тыныс бұзылыстары кезінде зақымданған ағзалар мен тіндерді микроскопиялық зерттеу	Әртүрлі зақымдану кезінде, сыртқы тыныс бұзылыстары әсерінен зорлап өлтірілген мәйіттердің ағзалары мен тіндеріндегі патоморфологиялық микроскопиялық өзгерістер.
6	Суға батып кету кезіндегі ағзалар мен тіндерді микроскопиялық зерттеу	Әртүрлі зақымдану кезінде, суға батырып өлтірілген мәйіттердің ағзалары мен тіндеріндегі патоморфологиялық микроскопиялық өзгерістер.
7	Улану кезінде ағзалар мен тіндерді микроскопиялық зерттеу	Әртүрлі зақымдану кезінде, у беріп өлтірілген мәйіттердің ағзалары мен тіндеріндегі патоморфологиялық микроскопиялық өзгерістер.
8	Кенеттен қайтыс болған мәйіттердің ағзалары мен тіндерін микроскопиялық зерттеу	Кенеттен қайтыс болу. Кенеттен қайтыс болу түрлері. Кенеттен қайтыс болған мәйіттердегі патоморфологиялық микроскопиялық өзгерістер.
9	Жаңа туылған нәресте мен әртүрлі жастағы бала мәйітіндегі ағзалар мен тіндерді микроскопиялық зерттеу	Жаңа туылған нәресте мен әртүрлі жастағы бала мәйітіндегі патоморфологиялық микро-скопиялық өзгерістер.
Сот медицинасындағы зерттеудің медицина-криминалистикалық және суретке түсіру (фотография) әдістері		
1	Сот-медициналық сараптама объектісін медицина-криминалистикалық зерттеу	Сот-медициналық сараптамада медицина-криминалистикалық бөлімше жұмысын және спектрографиялық жұмысты ұйымдастыру және оның принциптері. Оларды жіктеу және идентификациялау мақсатында жүргізілетін сот-медициналық сараптама объектісін зерттеу туралы жалпы ережелер. Сараптаманы жүзеге асырудағы процессуальдық және ұйымдастыру мәселелері. Регламентация. Зертхана жұмысының тәртібі.

		Судебно-медицинская экспертиза при половых преступлениях. Судебно-медицинская экспертиза при установлении беременности, бывших родов и аборта.
21	Осмотр трупа на месте его обнаружения (месте происшествия)	Осмотр трупа на месте его обнаружения (месте происшествия). Констатация смерти. Последовательность осмотра трупа. Последовательное описание состояния всех областей тела и обнаруженных повреждений. Особенности осмотра трупа при различных обстоятельствах на месте обнаружения трупа. Процессуальное оформление результатов осмотра места происшествия и трупа на месте его обнаружения.
22	Судебно-медицинская экспертиза трупа при насильственной смерти	Учение о смерти (танатология) и трупных изменениях. Судебно-медицинская экспертиза (исследование) трупа. Некоторые вопросы судебно-медицинской экспертизы при насильственной смерти. Патоморфологические, микроскопические изменения при различных видах насильственной смерти и при подозрении на нее.
23	Судебно-медицинская экспертиза трупа при скоропостижной смерти	Судебно-медицинская экспертиза трупа при насильственной смерти. Причины генез скоропостижной смерти. Скоропостижная смерть при инфекционных и паразитарных заболеваниях. Скоропостижная смерть при заболеваниях головного мозга и его оболочек. Скоропостижная смерть при заболеваниях сердца и сосудов. Скоропостижная смерть при заболеваниях органов дыхания. Скоропостижная смерть при заболеваниях органов пищеварения, мочеотделения. Скоропостижная смерть при аллергических состояниях и заболеваниях. Скоропостижная смерть детей.
24	Судебно-медицинские вопросы неонатологии	Признаки новорожденности, доношенности, зрелости, жизнеспособности. Причины смерти в ante-, intra- и постнатальном периоде.
25	Судебно-медицинская экспертиза половых преступлений	Изнасилование. Определение и уголовно-правовые положения. Определение понятия «половое сношение». Задачи и возможности экспертизы. Судебно-медицинская экспертиза при изнасиловании. Порядок и методика экспертизы. Установление повреждений и изменений половых органов, свидетельствующих о фактах полового сношения. Оценка результатов медицинского исследования. Судебно-медицинская экс-

14	Повреждения от действия высокой и низкой температур	Клинические проявления и патоморфологические изменения тканей и органов от общего и местного воздействия холода. Клинические проявления, тана-тогенез и патоморфологические изменения тканей и органов от общего и местного воздействия высокой температуры.
15	Повреждения от действия атмосферного давления	Расстройство здоровья и смерть от действия низкого атмосферного давления (гипобария). Расстройство здоровья и смерть от действия высокого атмосферного давления (гипербария).
16	Повреждения от действия лучистой энергии	Клинические и патоморфологические изменения при лучевых поражениях. Клинические и патоморфологические изменения при лучевой болезни.
17	Расстройства здоровья и смерть от нарушения внешнего дыхания, вызываемого механическими препятствиями	Виды нарушения внешнего дыхания. Методика судебно-медицинского исследования трупа. Морфологические изменения при гипоксии: обтурационная, компрессионная. Странгуляционная гипоксия.
18	Утопление и внезапная смерть в воде	Утопление (общие данные, основные направления в его изучении, морфологические признаки, механизм и оценка). Лабораторные методы диагностики смерти от утопления.
19	Расстройства здоровья и смерть от отравления	Отравления едкими ядами (кислоты, щелочи и другие). Отравления деструктивными ядами (тяжелые металлы, металлоиды и их соединения). Отравления ядами, воздействующие на кровь. Пищевые отравления. Отравления ядами, возбуждающими, угнетающими и парализующими нервную систему (нейротропные яды). Отравления этиловым спиртом.
20	Судебно-медицинская экспертиза живых лиц	Методика проведения судебно-медицинской экспертизы потерпевших, обвиняемых и других лиц. Судебно-медицинская экспертиза определения тяжести вреда здоровью. Судебно-медицинская экспертиза установления размера (процента) утраты трудоспособности. Судебно-медицинская экспертиза состояния здоровья, притворных в искусственных болезней. Судебно-медицинская экспертиза интерсексуальных состояний. Установление пола, половой зрелости, производительной способности и возраста.

2	Сот-медициналық сараптаманы жүргізу кезіндегі зерттеу әдістері	Зерттеудің суретке түсіру әдістері. Түрлері. Зерттеудің аспаптық және басқа да әдістері: өлшемдік, микроскопиялық, рентгенологиялық, спектральдық, химиялық. Шіріген және кеуіп кеткен мәйіттің терісіндегі өзгерістерді химиялық, рентгенологиялық, спектральдық зерттеу нәтижелерін талдау.
3	Зерттеудің суретке түсіру әдістері	Ауқымды фотография, микрофотография. Репродукциялық штрихтық және жартылай түсірілген фотография. Арнайы микрофотографиялар (шағылысқан түрдегі фазоконтрастты, аралас жарық түсіру арқылы және поляризацияланған жарықта түсіру). Дақты объектілерді суретке түсіру. Инфрақызыл және ультракүлгін сәулелерде суретке түсіру. Түстерді бөлетін фотография. Суреттерді басып шығару түрлері: кішейтілген фотобасылым, айналы фотобасылым, негативпен қатар қолданылған фотобасылым. Стереофототүсірілім.
4	Жеке тұлғаны сот-медициналық идентификациялау	Жеке басты сот-медициналық идентификациялау. Жеке басты сот-медициналық идентификациялау ережесі мен тәртібі.
5	Оқиғаны реконструкциялаудың сот-медициналық сараптамасы	Оқиғаны реконструкциялаудың сот-медициналық сараптамасы. Оқиғаны реконструкциялаудың сот-медициналық сараптамасын жүргізу ережесі мен тәртібі.
Сот медицинасындағы зерттеудің химия-токсикологиялық әдістері		
1	Токсикологиялық химия	Улы және әсері күшті заттардың қасиетін зерттейтін ғылыми - токсикологиялық химия, биологиялық объектілерде оларды талдау әдістері.
2	Химия-токсикологиялық талдау объектісі	Химия-токсикологиялық талдау объектілері (ішкі ағзалар, тіндер, қан, зәр, лимфа, диализаттар, сумен жуу және т.б.) және олардың сипаттамасы.
3	Химия-токсикологиялық талдау объектісі	Химия-токсикологиялық талдау объектісі, олардың жіктелуі және жалпы сипаттамасы. Биологиялық объектілерден улы және әсері күшті заттарды бөліп алу әдістері. Тазарту тәсілі, оларды талдау және бағалау. Бөлу және шоғырландыру әдістерінің үйлесуі. Органикалық және бейорганикалық қосылыстарды анықтау және табу әдістері мен принциптері.

4	Химия-токсикологиялық талдау әдістеріне қойылатын негізгі талаптар	Химия-токсикологиялық талдау әдістеріне қойылатын негізгі талаптар. Жалпы және мақсатты химия-токсикологиялық талдау.
Сот медицинасындағы құқықтық мәселелер		
1	Құқық және құқықтық көріністер	Құқық және құқықтық көріністер туралы негізгі ұғым.
2	Жауапкершіліктің түрлері	Құқық бұзушылық және заңдық жауапкершілік. Әкімшілік жауапкершілік.
3	ҚР заңнамасының негізі	ҚР Қылмыстық, азаматтық, еңбек және қылмыстық іс жүргізу заңнамасының негіздері.
4	Медициналық қызметкерлердің кәсіби құқық бұзушылығы	Медициналық қызметкерлердің кәсіби құқық бұзушылығы, олардың жіктемесі және сипаттамасы. Медициналық қызметкерлердің кәсіби құқық бұзушылығы бойынша қылмыстық жауапкершілікке тарту жағдайында сот-медициналық сараптаманы ұйымдастыру және оның міндеті.
5	Алдын ала тергеу ісі мен сотта қарастырылатын материалдар бойынша сот-медициналық сараптаманы жүргізу ерекшеліктері	Жалпы мәселелері. Сот-медициналық сараптама объектісі ретіндегі тергеу бөлімінің материалдары. Тергеу ісі материалдары бойынша сот-медициналық сараптаманы жүргізу себептері. Тағайындау себептері мен тәртібі.
6	Алдын ала тергеу ісі мен сот отырысында жүргізілетін сот-медициналық сараптама	Алдын ала тергеу ісі мен сот отырысында жүргізілетін сот-медициналық сараптама. Тергеу ісі материалдары бойынша алғашқы, қосымша, қайталап жүргізілетін сараптамалар. Тергеу ісі материалдары бойынша сот-медициналық сараптаманы жүргізу кезіндегі сарапшының процессуальдық жағдайы. Сот-медициналық сараптаманы жүзегі асыру туралы Нұсқаулар мен Заң талаптарына сәйкес тергеу ісінің материалдары бойынша сот-медициналық сараптаманы жүргізуді ұйымдастыру және оның нәтижелерін ресімдеу. Қаралатын іс материалдары бойынша сараптаманы жүргізу кезінде жиі жіберілетін қателіктерді талдау.
7	Әртүрлі жарақаттар кезінде іс материалдары бойынша сот-медициналық сараптаманы жүргізу	Жалпы мәселелері. Тұйық заттармен, биіктіктен құлаудан, көліктің қатысуымен, өткір заттармен, электр тоғымен, температураның әсерінен, уландан болған жарақаттар. Әртүрлі жарақаттар кезінде тергеу ісі материалдары бойынша сот-медициналық сараптама.

		поезда. Повреждения от выпадения человека из движущегося состава. Повреждения от сдавливания тела между частями вагонов. Повреждения у пассажиров от воздействия внутренних частей вагона. Организация судебно-медицинской экспертизы при катастрофах на железнодорожном транспорте с массовыми жертвами.
7	Авиационная травма	Общие сведения и классификация авиационной травмы. Повреждающие факторы при авиационных происшествиях. Характер повреждений у экипажа и пассажиров при разных видах авиационных происшествий.
8	Спортивная травма	Общие сведения о спортивном травматизме. Механизм возникновения, морфологические особенности повреждений при занятиях физической культурой и спортом.
9	Повреждения, возникающие при падении	Повреждения, возникающие при падении с высоты. Повреждения, возникающие при падении из положения стоя.
10	Промышленная и сельскохозяйственная травма	Промышленный и сельскохозяйственный травматизм, его особенности и морфологические проявления. Повреждения, причиняемые гусеничным трактором. Механизм и особенности повреждений при отдельных видах тракторной травмы.
11	Повреждения острыми предметами	Общие сведения о повреждениях, причиняемые острыми предметами. Повреждения от действия режущих орудий и предметов. Повреждения от действия колющих орудий и предметов. Повреждения от действия колюще-режущих орудий и предметов. Повреждения от действия рубящих и пилящих орудий и предметов.
12	Огнестрельные повреждения	Огнестрельное оружие. Факторы выстрела. Пулевые огнестрельные повреждения от выстрела в зависимости от расстояния. Повреждения от выстрелов из дробового оружия. Повреждения холостыми выстрелами, атипичными снарядами, из атипичного оружия и от взрывов.
13	Электротравмы	Клинические проявления, танатогенез и изменения органов и тканей при поражении техническим электричеством. Клинические проявления, танатогенез и изменения органов и тканей при поражении атмосферным электричеством (молнией).

6	Судебно-гистологическое исследования объектов судебно-медицинской экспертизы.
7	Медико-криминалистические и фотографические методы исследований в судебной медицине.
8	Химико-токсикологические методы исследования в судебной медицине.
9	Правовые вопросы в судебной медицине.

3.2 Примерный тематический план семинаров и практических занятий

№	Тема	Содержание
Судебно-медицинская экспертиза – 1, 2		
1	Судебно-медицинская служба в системе здравоохранения РК	Судебно-медицинская служба в системе здравоохранения РК, ее история, предмет, содержание, задачи. Процессуальные основы судебно-медицинской экспертизы. Организация судебно-медицинской экспертизы. Обязанности, права и ответственность судмедэксперта. Пределы компетенции судебно-медицинского эксперта.
2	Травма и травматизм	Общее учение о травме и травматизме. Классификация травм. Комбинированные травмы. Судебно-медицинская экспертиза травм.
3	Повреждения тупыми предметами	Повреждения тупыми предметами, морфогенез повреждений мягких тканей, костей, внутренних органов, черепно-мозговых повреждений. Особенности повреждений у детей.
4	Автомобильная травма	Особенности повреждения при автомобильной травме. Морфогенез повреждений. Расстройства здоровья и смерть при автомобильной травме. Повреждения от переезда тела колесом автомобиля. Повреждения от столкновения движущего автомобиля с человеком. Повреждения у водителя и пассажира от действия внутренних частей автомобиля. Повреждения от выпадения человека из движущего автомобиля, комбинированные травмы.
5	Мотоциклетная и велосипедная травма	Общие сведения о мотоциклетном и велосипедном травматизме. Виды мотоциклетной и велосипедной травмы. Механизм и морфологические особенности повреждений.
6	Травма от рельсового транспорта	Повреждения от столкновения движущего поезда с человеком. Повреждения от переезда тела колесом

3.3 Тындарманның өзіндік жұмысы жоспарының (ТӨЖ) үлгісі

№	ТӨЖ мазмұны
1. Сот-медициналық сараптама – 1, 2 2. Тегі биологиялық айғақты заттардың сот-медициналық сараптамасы 3. Сот-медициналық сараптама объектісін сот-гистологиялық зерттеу 4. Сот медицинасындағы зерттеудің медицина-криминалистикалық және суретке түсіру әдістері 5. Сот медицинасындағы зерттеудің химия-токсикологиялық әдістері 6. Сот медицинасындағы құқықтық мәселелер	
1	Жәбірленушіні, мәйітті, микро-, макропрепараттарды суретке түсіру.
2	Ауа және газ эмболиясы сынамасын, гидростатикалық сынамаларды (өкпе және асқазан-ішек) өткізу.
3	Қаңқа сүйектерінің сынуы мен жұмсақ тіндердің зақымдануын графикалық кескіндеу.
4	Сот-медициналық сараптама қорытындысына қоса берілетін иллюстрацияларды (фотокестелер, т.б.) ресімдеу.
5	Зақымдар мен олардың іздерін өлшеу, сипаттау, оптикалық құралдардың көмегімен макроскопиялық және микроскопиялық тексеру.
6	Дактилоскопированины өткізуге және оған қол ұшын дайындауға қатысу.
7	Мәйітті оқиға болған жерде қарап тексеру.
8	Дақты қанның бар-жоқтығына, оның түрлік, топтық, типтік және жыныстық ерекшеліктерін тексеру.
9	Өртүрлі жолмен күштеп өлтірілген мәйітті сот-медициналық зерттеу жүргізу.
10	Қаңқалар бойынша жыныс, жас бойынша, жеке ерекшеліктерін анықтау.
11	Денсаулыққа келтірілген зиянның ауыртпалық дәрежесін анықтау үшін тірі тұлғаларға сараптама жасап, жалпы жұмысқа қабілеттілігін жоғалту пайызын анықтау.
12	Биологиялық өліммен өлгеннен кейінгі мерзім ұзақтығын және деректі анықтау мен дәлелдеу.
13	Жыныстық қылмыс кезінде сот-медициналық сараптама жүргізу.
14	Тегі биологиялық айғақты заттарды алу (қан, түктер, ағзалар, тіндер, шығындылар: шәует, сілекей, зәр, іншек шығындылары, фекальды масса және мекония, іштегі нәресте маңындағы сұйықтық, лохиялар, сүтбез сөлі) зертханалық зерттеу үшін: биологиялық, гистологиялық, бактериологиялық және вирусологиялық, ботаникалық, химия-токсикологиялық, медицина-криминалистикалық, спектральдық және басқа.
15	Микро-, макропрепараттарды суретке түсіру.

16	Тегі биологиялық айғақты заттарды зерттеу нәтижелерін бағалау: қан, түктер, ағзалар, тіндер, шығындылар: шәует, сілекей, зәр, іншек шығындылары, фекальды масса және мекония, іштегі нәресте маңындағы сұйықтық, лохиялар, сүтбез сөлі.
17	Сот-медициналық сараптама объектісін цитологиялық зерттеу әдісін меңгеру.
18	Қанға микроскопиялық зерттеу жүргізу. Қанның түр-тұқым белгілерін анықтау.
19	Түктерге микроскопиялық зерттеу жүргізу. Түрдің түр-тұқым белгілерін анықтау.
20	Шығындыларға (шәует, сілекей, тер, зәр, іншек шығындылары, фекальды масса және мекония, іштегі нәресте маңындағы сұйықтық, лохиялар) микроскопиялық зерттеу жүргізу.
21	Әртүрлі жолмен зорлап өлтірілген мәйіттің патоморфологиялық, микроскопиялық өзгерістерін анықтау.
22	Оларды жіктеу және идентификациялау мақсатында жүргізілетін сот-медициналық сараптама объектісіне зерттеу жүргізу.
23	Ультракүлгін және инфрақызыл сәулелерде суретке түсіру әдісімен зерттеу жүргізу.
24	Люминесцентті талдау жүргізу.
25	Шіріген және кепкен мәйіттердің терісіндегі зақымдарға химиялық зерттеу жүргізу.
26	Шіріген және кепкен мәйіттердің терісіндегі зақымдарға рентгенологиялық зерттеу жүргізу.
27	Шіріген және кепкен мәйіттердің терісіндегі зақымдарға спектральдық зерттеу жүргізу.
28	Зақымданған және басқа да объектілердегі әртүрлі ұсақ бөлшектерді анықтау.
29	Жарақат әсерінің түрлерін анықтау.
30	Адамның түрлеріне сот-медициналық салыстыру жүргізу.
31	Тергеу ісі материалдары бойынша сот-медициналық сараптама жүргізуді ұйымдастыруға және оның нәтижелерін ресімдеуге қатысу.
32	Тергеу ісі материалдары бойынша алғашқы, қосымша және қайтадан сараптама жүргізуге қатысу.
33	Тергеу және тергеу ісі материалдары бойынша сот-медициналық сараптама қорытындысын талқылау кезіндегі сот отырысына қатысу.
34	Іс материалдары бойынша сараптама жүргізу кезінде жіберілетін қателіктерге талдау жүргізу.
35	Ғылыми-практикалық конференцияларға қатысу.

Судебно-медицинская экспертиза - 2	108	18	90	54
Судебно-медицинская экспертиза вещественных доказательств биологического происхождения	72	12	60	36
Судебно-гистологические исследования объектов судебно-медицинской экспертизы	72	12	60	36
Медико-криминалистические и фотографические методы исследований в судебной медицине	72	12	60	36
Химико-токсикологические методы исследования в судебной медицине	36	6	30	18
Правовые вопросы в судебной медицине	36	6	30	18
Общее кол-во часов	504	84	420	252

Типовой учебный план циклов повышения квалификации по специальности «Судебно-медицинская экспертиза»

Дисциплина	Аудиторные часы			СРС
	Всего	Лекции	Практические занятия	
Актуальные вопросы судебно-медицинской экспертизы	72	12	60	36

3 Примерный тематический план и содержание дисциплин переподготовки

3.1 Примерный тематический план лекций

№	Тема
1	Судебно-медицинская служба в системе здравоохранения РК.
2	Общее учение о травме и травматизме. Морфогенез повреждений при различных травмах.
3	Судебно-медицинская экспертиза живых лиц.
4	Судебно-медицинская экспертиза трупа.
5	Судебно-медицинская экспертиза вещественных доказательств биологического происхождения.

- проведения экспертизы живых лиц для установления степени тяжести вреда, причиненного здоровью, процента утраты общей трудоспособности;
- установления и обоснования факта и давности наступления биологической смерти;
- проведения судебно-медицинской экспертизы при половых преступлениях.

2 Распределение часов дисциплины

Типовой учебный план переподготовки по специальности «Судебно-медицинская экспертиза» для специалистов с высшим медицинским образованием

Дисциплина	Аудиторные часы			СРС
	Всего	Лекции	Практические занятия	
Судебно-медицинская экспертиза - 1	72	12	60	36
Судебно-медицинская экспертиза - 2	72	12	60	36
Судебно-медицинская экспертиза вещественных доказательств биологического происхождения	36	6	30	18
Судебно-гистологические исследования объектов судебно-медицинской экспертизы	36	6	30	18
Медико-криминалистические и фотографические методы исследований в судебной медицине	36	6	30	18
Химико-токсикологические методы исследования в судебной медицине	36	6	30	18
Правовые вопросы в судебной медицине	36	6	30	18
Общее кол-во часов	324	54	270	162

Типовой учебный план переподготовки по специальности «Судебно-медицинская экспертиза» для специалистов с высшим профессиональным немедицинским образованием

Дисциплина	Аудиторные часы			СРС
	Всего	Лекции	Практические занятия	
Судебно-медицинская экспертиза - 1	108	18	90	54

36	Кітапханада, Ғаламторда жұмыс істеу.
37	Тыңдарманның портфолиосын құру.

4 Біліктілікті арттыру пәнінің тақырыптық жоспарының үлгісі және мазмұны Сот-медициналық сараптаманың өзекті мәселелері

4.1 Дәрістердің тақырыптық жоспарының үлгісі

№	Тақырыбы
1	Сот медицинасы мен сараптама практикасының қазіргі мәліметтері.
2	Мәйіттің сот-медициналық сараптамасының өзекті мәселелері.
3	Тірі адамның сот-медициналық сараптамасының өзекті мәселелері.
4	Тегі биологиялық айғақты заттардың сот-медициналық сараптамасының өзекті мәселелері.
5	Сот-гистологиялық зерттеу әдістерінің сот-медициналық сараптамасының өзекті мәселелері.
6	Медициналық-криминалистикалық зерттеу әдістерінің сот-медициналық сараптамасының өзекті мәселелері.
7	Химия-токсикологиялық зерттеу әдістерінің сот-медициналық сараптамасының өзекті мәселелері.
8	Сот-медициналық сараптама объектісін зерттеудің аспаптық, зертханалық әдістеріндегі инновациялық технологиялар.
Барлығы: 12 сағат	

4.2 Практикалық сабақтардың және семинарлардың тақырыптық жоспарының үлгісі және мазмұны

№	Тақырыбы	Мазмұны
1	Сот медицинасы мен сараптама практикасының қазіргі мәліметтері	Сот медицинасы мен сараптама практикасының қазіргі мәліметтері.
2	Мәйіттің сот-медициналық сараптамасының өзекті мәселелері	Мәйіттің сот-медициналық сараптамасының өзекті мәселелері.
3	Тірі адамның сот-медициналық сараптамасының өзекті мәселелері	Тірі адамның сот-медициналық сараптамасының өзекті мәселелері.

4	Тегі биологиялық айғақты заттардың сот-медициналық сараптамасының өзекті мәселелері	Тегі биологиялық айғақты заттардың сот-медициналық сараптамасының өзекті мәселелері.
5	Сот-гистологиялық зерттеу әдістерінің сот-медициналық сараптамасының өзекті мәселелері	Сот-гистологиялық зерттеу әдістерінің сот-медициналық сараптамасының өзекті мәселелері.
6	Медициналық-криминалистикалық зерттеу әдістерінің сот-медициналық сараптамасының өзекті мәселелері	Медициналық-криминалистикалық зерттеу әдістерінің сот-медициналық сараптамасының өзекті мәселелері.
7	Химия-токсикологиялық зерттеу әдістерінің сот-медициналық сараптамасының өзекті мәселелері	Химия-токсикологиялық зерттеу әдістерінің сот-медициналық сараптамасының өзекті мәселелері.
8	Сот-медициналық сараптама объектісін зерттеудің аспаптық, зертханалық әдістеріндегі инновациялық технологиялар	Сот-медициналық сараптама объектісін зерттеудің аспаптық, зертханалық әдістеріндегі инновациялық технологиялар.
Барлығы: 140 сағат		

4.3 Тындарманның өзіндік жұмысы жоспарының (ТӨЖ) үлгісі

№	ТӨЖ мазмұны
1	Жәбірленушіні, мәйітті, микро-, макропрепараттарды суретке түсіру.
2	Ауа және газ эмболиясы сынамасын, гидростатикалық сынамаларды (өкпе және асқазан-ішек) өткізу.
3	Қаңқа сүйектерінің сынуы мен жұмсақ тіндердің зақымдануын графикалық кескіндеу.
4	Сот-медициналық сараптама қорытындысына қоса берілетін иллюстрацияларды (фотокестелер, т.б.) ресімдеу.
5	Зақымдар мен олардың іздерін өлшеу, сипаттау, оптикалық құралдардың көмегімен макроскопиялық және микроскопиялық тексеру.
6	Дактилоскопированыны өткізуге және оған қол ұшын дайындауға қатысу.
7	Мәйітті оқиға болған жерде қарап тексеру.
8	Дақты қанның бар-жоқтығына, оның түрлік, топтық, типтік және жыныстық ерекшеліктерін тексеру.
9	Өртүрлі жолмен күштеп өлтірілген мәйітті сот-медициналық зерттеу жүргізу.
10	Қаңқалар бойынша жыныс, жас бойынша, жеке ерекшеліктерін анықтау.

- устанавливать факт и давность наступления смерти;
- проводить судебно-медицинские исследования трупов плодов и новорожденных;
- устанавливать причинно-следственную связь между имеющимся повреждением на теле человека и обусловленными им неблагоприятными последствиями для здоровья и жизни;
- помогать следователю в изъятии, упаковке и направлении вещественных доказательств биологического происхождения;
- принимать объекты судебно-медицинской экспертизы на лабораторные исследования;
- диагностировать и устанавливать причины отравлений и заболеваний;
- классифицировать правонарушения и виды ответственности медицинских работников за дефекты в профессиональной деятельности;
- владеть методикой проведения судебно-медицинской экспертизы по «врачебным делам»;
- соблюдать врачебную тайну, этическую и правовую ответственность за ее разглашение;
- оформлять документацию учреждения судебно-медицинской экспертизы;

владеть навыками:

- проведения пробы на воздушную и газовую эмболию, гидростатических проб (легочная и желудочно-кишечная);
- фотографирования потерпевшего, трупа, микро-, макропрепаратов;
- нанесения повреждения на контурные схемы;
- графического отражения переломов костей скелета и повреждения мягких тканей;
- оформления иллюстраций (фототаблицы и другие), прилагаемых к заключению судебно-медицинского эксперта;
- описания, измерения повреждений и следов, исследование их макро- и микроскопически с помощью оптических средств;
- подготовки кисти для дактилоскопии;
- забора материала для лабораторных исследований: биологического, гистологического, бактериологического и вирусологического, ботанического, химико-токсикологического, медико-криминалистического, спектрального и других;
- осмотра трупа на месте происшествия;
- исследования пятен (помарок) на наличие крови, видовую, групповую, типовую и половую ее специфичность;
- судебно-медицинского освидетельствования трупа при различных видах насильственной смерти;
- оценки результатов лабораторных исследований;
- определения пола, возраста и индивидуальных особенностей по останкам;
- оформления заключения эксперта, формулировки судебно-медицинского диагноза и выводов;

- правила организации и производства судебно-медицинской акушерско- гинекологической экспертизы и судебно-медицинских экспертиз половых состояний лиц женского и мужского пола;
- способы выявления следов биологического происхождения на вещественных доказательствах, методики их изъятия и направления на судебно-биологическое исследование;
- морфологическая, биохимическая и антигенная структура волос человека и животных, методы исследования волос;
- морфологическая, биохимическая и антигенная структура спермы и других выделений человека, методы их исследования;
- современные методы установления наличия крови (других биологических объектов), ее видовой, половой и групповой принадлежности по различным системам;
- особенности проведения судебно-медицинской экспертизы по материалам дела на этапе предварительного следствия и в судебном заседании;
- правила установления размера стойкой утраты общей трудоспособности;
- общие принципы производства судебно-медицинской фотографии трупа на месте обнаружения (происшествия) и при его судебно-медицинском исследовании в морге;
- правила забора и направления биологических объектов;
- правила производства судебно-медицинских экспертиз в медико-криминалистических отделах (отделениях), лабораториях судебно-медицинской экспертизы;
- фотографические и физические методы исследования;
- теоретические основы и методы судебно-медицинской трассологической идентификации;
- правила описания повреждений и объектов исследования;

уметь:

- выявлять и описывать повреждения и морфологические изменения тканей и органов;
- устанавливать виды травмирующего воздействия, механизм образования повреждений, давность их происхождения;
- определять особенности (характеристики) воздействовавшего орудия (предмета), диагностировать виды (характер) травмы;
- проводить осмотр трупа на месте происшествия (обнаружения), классифицировать смерть, устанавливать давность ее наступления;
- устанавливать основную и непосредственную причину смерти;
- обнаруживать на месте происшествия следы (вещественные доказательства) биологического происхождения;
- определять по следам крови механизм их образования;
- исследовать пятна (помарки) на наличие крови и выделений, их вид, групповую принадлежность, устанавливать категорию выделения;

11	Денсаулыққа келтірілген зиянның ауыртпалық дәрежесін анықтау үшін тірі тұлғаларға сараптама жасап, жалпы жұмысқа қабілеттілігін жоғалту пайызын анықтау.
12	Биологиялық өліммен өлгеннен кейінгі мерзім ұзақтығын және деректі анықтау мен дәлелдеу.
13	Жыныстық қылмыс кезінде сот-медициналық сараптама жүргізу.
14	Тегі биологиялық айғақты заттарды алу (қан, түктер, ағзалар, тіндер, шығындылар: шәует, сілекей, зәр, іншек шығындылары, фекальды масса және мекония, ішетіг нәресте маңындағы сұйықтық, лохиялар, сүтбез сөлі) зертханалық зерттеу үшін: биологиялық, гистологиялық, бактериологиялық және вирусологиялық, ботаникалық, химия-токсикологиялық, медицина-криминалистикалық, спектральдық және басқа.
15	Тегі биологиялық айғақты заттарды зерттеу нәтижелерін бағалау: қан, түктер, ағзалар, тіндер, шығындылар: шәует, сілекей, зәр, іншек шығындылары, фекальды масса және мекония, іштегі нәресте маңындағы сұйықтық, лохиялар, сүтбез сөлі.
16	Сот-медициналық сараптама объектісін цитологиялық зерттеу әдісін меңгеру.
17	Қанға микроскопиялық зерттеу жүргізу. Қанның түр-тұқым белгілерін анықтау.
18	Түктерге микроскопиялық зерттеу жүргізу. Түрдің түр-тұқым белгілерін анықтау.
19	Шығындыларға (шәует, сілекей, тер, зәр, іншек шығындылары, фекальды масса және мекония, іштегі нәресте маңындағы сұйықтық, лохиялар) микроскопиялық зерттеу жүргізу.
20	Әртүрлі жолмен зорлап өлтірілген мәйіттің патоморфологиялық, микроскопиялық өзгерістерін анықтау.
21	Оларды жіктеу және идентификациялау мақсатында жүргізілетін сот-медициналық сараптама объектісіне зерттеу жүргізу.
22	Ультракүлгін және инфракызыл сәулелерде суретке түсіру әдісімен зерттеу жүргізу.
23	Люминесцентті талдау жүргізу.
24	Шіріген және кепкен мәйіттердің терісіндегі зақымдарға химиялық зерттеу жүргізу.
25	Шіріген және кепкен мәйіттердің терісіндегі зақымдарға рентгенологиялық зерттеу жүргізу.
26	Шіріген және кепкен мәйіттердің терісіндегі зақымдарға спектральдық зерттеу жүргізу.
27	Зақымданған және басқа да объектілердегі әртүрлі ұсақ бөлшектерді анықтау.
28	Жарақат әсерінің түрлерін анықтау.

29	Адамның түрлеріне сот-медициналық салыстыру жүргізу.
30	Тергеу ісі материалдары бойынша сот-медициналық сараптама жүргізуді ұйымдастыруға және оның нәтижелерін рәсімдеуге қатысу.
31	Тергеу ісі материалдары бойынша алғашқы, қосымша және қайтадан сараптама жүргізуе қатысу.
32	Тергеу және тергеу ісі материалдары бойынша сот-медициналық сараптама қорытындысын талқылау кезіндегі сот отырысына қатысу.
33	Іс материалдары бойынша сараптама жүргізу кезінде жіберілетін қателіктерге талдау жүргізу.
34	Ғылыми-практикалық конференцияларға қатысу.
35	Кітапханада, Ғаламторда жұмыс істеу.
36	Тыңдарманның портфолиосын құру.
Барлығы: 32 сағат	

5 Оқу және оқыту әдістері

Дәрістер: шолу, проблемалық.

Семинарлар мен практикалық сабақтар: теориялық тақырыпты талқылау, шағын топтарда жұмыс істеу, пікірталас, презентация, кері байланыс, мәйітті сот-медициналық тұрғыдан мәйітті ашуға, тірі адамға сот-медициналық сараптама өткізуге қатысу, сот-гистологиялық, сот-биологиялық және сот-қылмыстық зерттеу жұмыстарын өткізуге қатысу, тергеу ісі материалы бойынша сараптамалық зерттеу комиссиясының отырысына қатысу, ғылыми-практикалық конференцияларға қатысу.

Тыңдарманның өзіндік жұмысы (ТӨЖ): сот-медициналық сараптама өткізуге қатысу, оқу-ғылыми әдебиеттермен және бақылау-өлшеу құралдарымен жұмыс істеу, мәйітті ашу хаттамасын толтыру, жәбірленуші мен айыпталушы куәландыру хаттамасын рәсімдеу, портфолионы құру.

6 Клиникалық база

ҚР ДСМ сот медицинасы орталығы және оның аумақтық бөлімшелері (қаладағы және аумақтық бөлімшелері), сот-медициналық сараптама бөлімшелері, сот-гистологиялық және сот-биологиялық зертханалар, медицина-қылмыстық бөлімшелер, спектрографиялық зертханалар.

Конечные результаты обучения

Слушатель должен

знать:

- организацию судебно-медицинской службы в республике;
- основы уголовного, гражданского, трудового и уголовно-процессуального законодательства;
- общие судебно-медицинские вопросы травматологии, механо- и морфогенезов повреждений;
- правила работы врача-специалиста в области судебной медицины при наружном осмотре трупа на месте его обнаружения (происшествия);
- организационно-административные мероприятия при судебно-медицинской экспертизе трупа;
- механо- и морфогенез повреждений от воздействия твердых тупых предметов (мягких покровов, костей, внутренних органов, кровеносных сосудов и нервов);
- механизм образования и морфологические особенности повреждений, возникающих при занятиях некоторыми видами спорта;
- механизм, условия образования, классификация и морфологические особенности повреждений при падении с высоты и из положения стоя;
- классификация, механизм и морфологические признаки повреждений, причиненных острыми предметами (режущими, колющими, колюще-режущими, рубящими, пилящими) и их дифференциальная диагностика;
- механизм выстрела, морфологическая характеристика повреждений (пулевых, дробовых, причиненных холостыми выстрелами, атипичными снарядами из атипичного оружия);
- повреждения от взрывов;
- клинические и патофизиологические проявления патоморфологических изменений органов (тканей) при: поражениях техническим и атмосферным электричеством; местном и общем действии низкой и высокой температуры; воздействии лучистой энергии; резких изменениях внешнего давления (баротравма); нарушениях внешнего дыхания, вызываемого механическими препятствиями (странгуляции, обтурации, аспирации, компрессии груди и живота и утопления);
- механизм и условия действия ядовитых веществ на организм; классификации ядов; патогенез, клиника, патоморфологические изменения в органах (тканях), танатогенеза при различных отравлениях, а также их судебно-медицинской диагностики;
- правила и методики оценки наличия алкоголя в трупе и определение степени опьянения;
- причины и генез скоропостижной (внезапной) и нескорпостижной смерти взрослых и детей при различных заболеваниях (головного мозга, сердца и сосудов, мочеполовой системы и другие);
- правила судебно-медицинской экспертизы при установлении тяжести вреда здоровью;

Введение

Для полного удовлетворения потребностей жителей Республики Казахстан во всех видах высококвалифицированного медицинского обслуживания, кардинального повышения его качества необходимо высокое профессиональное мастерство медицинских работников, и в связи с этим повышение эффективности подготовки врачей. Одной из важных задач системы здравоохранения по подготовке специалистов является качественная подготовка судебно-медицинских экспертов.

Цель дисциплины: клиническая подготовка специалиста для работы в качестве судебно-медицинского эксперта, путем улучшения практической подготовки и совершенствования теоретических знаний, овладение и совершенствование практических навыков, необходимых врачу-судебно-медицинскому эксперту при выполнении возложенных на него обязанностей для обеспечения современного уровня и высокого качества проведения судебно-медицинской экспертизы, назначаемой правоохранительными органами.

Задачи дисциплины:

- освоить современные методы исследования, используемых в судебно-медицинской практике;
- научить самостоятельному проведению судебно-медицинской экспертизы трупа с установлением причины смерти;
- научить самостоятельному проведению судебно-медицинской экспертизы вещественных доказательств;
- научить самостоятельному проведению судебно-медицинской экспертизы потерпевших, обвиняемых и других лиц;
- научить самостоятельному проведению судебно-медицинской экспертизы травмы и повреждений;
- научить самостоятельному проведению судебно-медицинской экспертизы крови, волос, выделений человека;
- научить самостоятельному проведению диагностирования тяжести заболевания, отравления и установления причины смерти;
- научить соблюдать требования врачебной этики и деонтологии при проведении судебно-медицинской экспертизы;
- привить соответствующие коммуникативные навыки при общении с потерпевшими, взаимодействии с коллегами;
- привить потребность к непрерывному профессиональному обучению и совершенствованию своих знаний и навыков на протяжении всей профессиональной деятельности;
- привить навыки деонтологии, морально-этической и правовой культуры, необходимые для проведения судебно-медицинской экспертизы.

Негізгі:**I. Сот медицинасы**

1. Абдукаримов Р.Х. Судебно-медицинская диагностика травмы от переезда тела человека колесами автомобиля. – Алматы: Данекер, 1992.
2. Абрамов С.С. Компьютеризация краниофациальной идентификации. – Алматы: Данекер, 1998.
3. Авдеев А.И. Судебно-медицинская экспертиза тупой травмы при падении на лестничном марше. – М.: Медицина, 2001.
4. Айтмырзаев Б.Н. Судебно-медицинская идентификация тупых металлических предметов по повреждениям головы на основе физико-технических методов исследования. – М.: Медицина, 1991.
5. Альхофф Х. Синдром внезапной смерти у детей. – М.: Медицина, 1983.
6. Бахметьев В.И. Множественные переломы длинных трубчатых костей нижних конечностей при травме тупыми предметами. – Самара: Книга, 1992.
7. Виноградов И.В., Томилин В.В. Судебная медицина: учебник. – М.: Юрид. лит., 1991.
8. Ерофеев С.В. Судебно-медицинская экспертиза неблагоприятных исходов при оказании медицинской помощи. – М.: Медицина, 2000.
9. Жаров В.В. Комплексная судебно-медицинская диагностика давности наступления смерти. – М.: Юрид. лит., 1997.
10. Коровин А.А. Комплексная оценка морфологических и биофизических изменений тканей и органов трупа при судебно-медицинской диагностике давности наступления смерти. – М.: Медицина, 2002.
11. Молчанов В.И., Попов В.Л., Калмыков К.Н. Огнестрельные повреждения и их судебно-медицинская экспертиза. – Л.: Медицина, 1990. – 272 с.
12. Назаров Г.Н. Судебно-медицинская экспертиза расчлененных трупов. – М.: ЦО-ЛИУВ, 1988. – 26 с.
13. Назаров Г.Н., Николенко Л.П. Судебно-медицинское исследование электро-травмы. – М.: Фолиум, 1992. – 144 с.
14. Осмотр трупа на месте его обнаружения: руководство для врачей / под ред. А.А. Матышева. – Л.: Медицина, 1989. – 264 с.
15. Солохин А.А. Современное состояние судебно-медицинской экспертизы автомобильной травмы, проблемы и перспективы // Вопросы суд.мед.экспертизы. – М.: Медицина, 1997. – Вып.5. – С. 7-18.
16. Атлас по судебной медицине / под ред. Пиголкина. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2010.
17. Пауков В.С. Лекции по судебной медицине. – Практическая медицина, 2008.
18. Пиголкин Ю.И. Судебная медицина. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2007.
19. Судебная медицина: учебник / под ред. В.Н. Крюкова. – М.: Медицина, 2006.
20. Руководство по судебной медицине / под ред. В.В. Томилина, Г.А. Пашиняна. – М.: Медицина, 2001.
21. Хохлов В.В. Судебная медицина: руководство. – 3-е изд. – Смоленск, 2010.
22. Агафонов В.В., Гурочкин Ю.Д., Дерягин Г.Б. Судебная медицина. – М.: Щит-М, 2008.

СОДЕРЖАНИЕ

23. Верхолина Е.В., Николаев С.В., Николаева Г.С. Судебная медицина. Общая и особенная части. – Норма, 2008.
24. Гурочкин Ю.Д., Дерягин Г.Б., Яценко Е.Ю. Медицинское право: учебник. – М.: Экзамен, 2007.
25. Гурочкин Ю.Д., Дерягин Г.Б. Судебная медицина. Курс лекций: учебник / Московский университет МВД России. – М.: Щит-М, 2008.
26. Дубровин И.А., Дубровина И.А., Башилов В.В., Журавлев М.А. Судебная медицина: сборник ситуационных задач. – М.: Щит-М, 2007.
27. Закон РК «О судебно-экспертной деятельности в Республике Казахстан» [от 20 января 2010 г. № 240-IV].
28. Инструкция по организации и производству судебно-медицинской экспертизы [приказ МЗ РК № 368 от 22.05.2010].
29. Калемина В.В., Колоколов Г.Р. Основы судебной медицины и психиатрии: учебное пособие. – Дашков и К, 2010.
30. Неклюдов Ю.А., Ефимов А.А., Савенкова Е.Н, Алексеев Ю.Д., Семина М.Н. Судебная медицина: вузовский учебник. – 2009.
31. Пашинян Г.А. Судебная медицина в схемах и рисунках. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2010.
32. Пиголкин Ю.И. Судебная медицина. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2007.
33. Пиголкин Ю.И. Задачи и тестовые задания по судебной медицине. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2006.
34. Пиголкин Ю.И., Федулова М.В., Гончарова Н.Н. Судебно-медицинское определение возраста. – МИА, 2006.
35. Попов В.Л., Судебная медицина. – Питер, 2003.
36. Попов В.Л., Мусаев Ш.М. Судебная медицина. – Юридический Центр Пресс, 2009.
37. Уголовный кодекс РК [по состоянию на 03.06.2010].
38. Уголовно-процессуальный кодекс РК [по состоянию на 05.07.2010].
39. Самищенко С.С. Судебная медицина. – Юрайт, 2010.
40. Стеценко Г.С. Медицинское право: учебник. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2004.
41. Судебная медицина: руководство к практическим занятиям. – 2-е изд., испр. и доп. / под ред. Пиголкина. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2009.

II. Айғақты зағтардың сот-медициналық сараптамасы

1. Барсегаңц Л.О., Левченков Б.Д. Судебно-медицинская экспертиза выделений организма. – М.: Медицина, 1978. – 144 с.
2. Барсегаңц Л.О., Верещака М.Ф. Морфологические особенности волос человека в аспекте судебно-медицинской экспертизы. – М.: Медицина, 1982. – 216 с.
3. Вагина И.Н. Влияние мощных средств на выявление отдельных белков сывотки в следах крови // Суд.-мед. экспертиза, 1986. – №1. – С. 32-33.
4. Гальцева Е.Е. Выявление антигенов системы Резус в пятнах крови. – Л.: ЛенГИДУВ, 1983. – 20 с.
5. Геньбом Р.Г., Корнеева-Асадчих Н.П. Судебно-медицинское исследование вещественных доказательств. – М.: ЦОЛИУВ, 1974. – 203 с.

1. Пояснительная записка	36
2. Распределение часов дисциплины	40
3. Примерный тематический план и содержание дисциплин переподготовки	41
4. Примерный тематический план и содержание дисциплин повышения квалификации	55
5. Методы обучения и преподавания	58
6. Клиническая база	58
7. Список рекомендуемой литературы	59

Настоящая типовая программа не может быть тиражирована и распространена без разрешения Министерства здравоохранения Республики Казахстан.

ПРЕДИСЛОВИЕ

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Республиканским центром инновационных технологий медицинского образования и науки.

2 ВВЕДЕНА ВПЕРВЫЕ.

3 ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА разработана в соответствии со стандартом дополнительного образования 2009 г. по специальности «Судебно-медицинская экспертиза».

4 ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА утверждена приказом и.о. Министра здравоохранения РК № 916 от 23 ноября 2010 г.

6. Загрядская А.П. и др. Судебно-медицинское исследование клеток и тканей. – М.: Медицина, 1984. – 104 с.
7. Кисин М.В. и др. Волосы животных как объект судебно-биологической экспертизы. – М.: ВНИИ АМД СССР, 1984. – 144 с.
8. Томилин Д.Д. Судебно-медицинское исследование крови. – М.: Медицина, 1981. – 240 с.
9. Томилин В.В., Барсегянц Л.О., Гладких А.С. Судебно-медицинское исследование вещественных доказательств. – М.: Медицина, 1989. – 304 с.

III. Сот-медициналық сараптама объектісін зерттеудің биохимиялық әдістері

1. Виноградова П.И., Цудзевич Б.А., Хропунов С.Н. Физико-химические методы в биохимии. – Киев: Высшая школа, 1983. – 230 с.
2. Гиллер Г., Гонофельд М., Яррос В. Нарушение липидного обмена: диагностика, клиника, терапия. – М.: Медицина, 1979. – 120 с.

IV. Сот-медициналық сараптама объектісін зерттеудің химия-токсикологиялық әдістері

1. Белова А. В. Руководство к практическим занятиям по токсикологической химии. – М.: Медицина, 1976.
2. Булатов М.И., Калинин И.П. Практическое руководство по фотоколориметрическим и спектрофотометрическим методам анализа. – М.: Химия, 1976.
3. Голиков С.Н. Саноцкий И.В., Тиунов Л.А. Общие механизмы токсического действия. – Л.: Медицина, 1986.
4. Гольберт К.А., Вигдергауз М.С. Курс газовой хроматографии. – М.: Химия, 1974.
5. Дженнингс В. Газовая хроматография на стеклянных капиллярных колонках. – М.: Мир, 1980.
6. Кирхнер Ю. Тонкослойная хроматография: в 2 т. – М.: Мир, 1981.
7. Крамаренко В.Ф. Токсикологическая химия. – Киев: Высшая школа, 1989.
8. Руденко. Капиллярная хроматография. – М.: Наука, 1978.
9. Гесаржек К., Комарек К. Капиллярные колонки в газовой хроматографии. – М.: Мир, 1987.

Министерство здравоохранения Республики Казахстан

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

ДОПОЛНИТЕЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

Специальность:

СУДЕБНО-МЕДИЦИНСКАЯ ЭКСПЕРТИЗА

Астана 2010